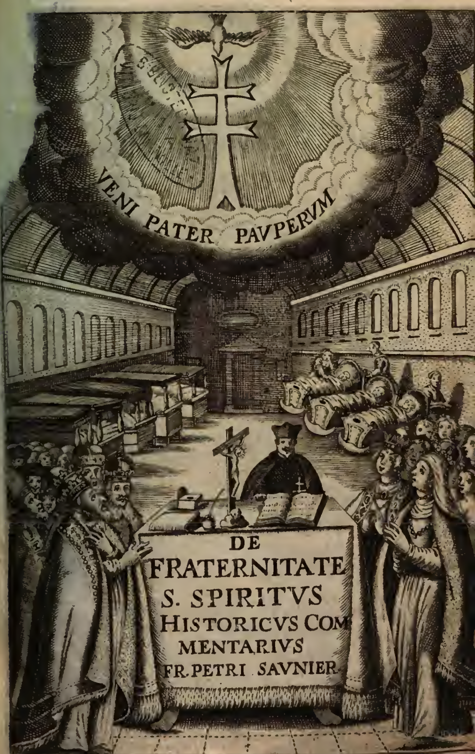

VENI PATER PAVPERVM
DE
FRATERNITATE
S. SPIRITVS
HISTORICVS COM
MENTARIVS
FR. PETRI SAVNIER

DE FRATERNITATE S. SPIRITVS HISTORICVS Commentarius.

Institutionem, Approbationem, & prærogatiuas gratias complexus.

Scribebat Fr. PETRVS SAVNIER
Gallus, S. Th. Professor,
Ordinis S. Spiritus Professus Romanus,
In vltramontanis Prouincijs
Commiss⁹ & Visitator.

CRACOVIÆ,
In Officina Francisci Cæsarij, S. R. M. Typog. 1651.

Illustrißimo, Reuerendißimoque

DOMINO,

D. PETRO GEMBICKI,

EPISCOPO CRACOVIENSI, SEVERIÆ DVCI.

SI quod Episcoporum Principi, (sic Hormisdam pontificem Synodi Epirensis Patres olim salutarunt) theodidactus nostras Bernardus mellitis suis, nec sine aculeo, verbis occinebat: Id ego Illustriß.

Celſitud. V. inter Epiſcopos Principi, ac Duci, inſerior longè meritis, ſed non reuerentiâ ſuggeram: ab adulatione planè receſſero, ſed non à certa, magna, debitâq́ laude. Is Eugenium Epiſcopalis coronæ principem, vt Papam nominat Valentinianus Imperator, fidenter admonet, vti meminerit ſe non tantùm eſſe doctorem gentium, Chriſtianorum ducem, amicum ſponſi, ſponſæ paranymphum, Cleri ordinatorem, paſtorem plebium; ſed etiam refugium oppreſſorum, pauperum aduocatum, miſerorum ſpem, tutorem pupillorum, iudicem viduarum, oculum cæcorum, linguam mutorum; poterat vno verbo dicere, pauperum Patrem.

Nouell. Theodoſ. 24.

Bern. l. 4. de Conſider. cap. 7.

Tales vt ego Tibi titulos afferã, PRÆSVL Maxime, ſplendidiores,

res,

res, æstimatione meá & vera, Ducalibus tuis Coronis, & ipsis pretiosiores Infulis, vicit non modo vox publica testis incorrupta; sed illa multò magis tàm serijs mihi verbis facta, repetitaq; Nosocomij Cracouiensis S. Spiritus, & pauperum eius inquilinorum commendatio. Excepi profectò non patulis solùm auribus, sed vtroque cordis sinu, tuas illas voces, vt acclamationes spectatorum solent, & applausus Circi Cursores, quibus excitantur, accenduntur q; magis ac magis. Placuit ad id impelli, quo meus me genius iam ferebat. Pronum est ac suaue obsequi, cùm voluntas anteuolat præcipientis imperium. Vidi ego Exedras illas Gerontrophij, quantumuis amplas, tot angustas miserijs. Vidi penden-

Hospitium senum.

Lactentiũ. *tes in Brephotrophio de conductitiarũ nutricum mammis innocentes puppos, suo vagitu parentum crudelitatem accusantes.* Puerorum, & Puellarũ. *Vidi gementes in Courotrophio paruulos, &* quærentes, qui frangeret eis panem. Vagorum. *Vidi seminudos in Xenodochio contremiscentes à rigore frigoris, & solo hypocausti solatio respirantes. Tot cadauera vidi spirantia in Nosocomio, tot paratas morti victimas.* Ægrotantium. *Ad tam densam confusamq́ miserorum multitudinem, erant enim supra ducenta septuaginta capita, ad tam triste, miserandumque afflictæ mortalitatis spectaculum, ingemui, expaui, exhorrui: & eò magis, quòd agnoui nostrarum non esse, vel facultatum, vel virium tot occurrere, vel succurrere malis.*

Ad opem

Ad opem igitur & auxilium conclamandum esse putaui, attollendum misericordiæ labarum, canendum Christianæ caritatis classicum, eoque vtendum auxilio, quod Ordinis nostri Fundator Venerabilis Guido, ante quadringentos & sexaginta annos instituit, Innocentius III. approbauit, & confirmarunt Successores eius, pleriq; fermè omnes. Atque ita renouandam restituendamq; languentem Cracouiæ, spirantem etiamnum Sendomiriæ, Romæ florentem, & alijs locis permultis Fraternitatem sancti Spiritus, ad Nosocomij subsidium, præcipuis olim ac singularibus prærogatiuis honoratam, gaudentem adhuc plurimis; cui se inscribi voluerunt Pontifices Summi nouem, & ex eis aliquot

ſua manu; Monarchæ, Magnique Principes magno numero: Cardinales ſupra ſexaginta: vt cum alia quauis ſic contendere de ſplendore ac pietate poſſit, vt nulli de antiquitate concedit. Huius imaginem in hoc Hiſtorico Commentariolo, tanquam in tabella, ſimplici, ac ſyncero monocromate, ſine arte, ſine fuco, ſine pigmentis eloquentiæ delineatam, Illuſtriſſimæ Celſitudini offero ſupplex, primò quidem in obſeruantiæ & obedientiæ meæ argumentum, zeliq́, quo noſter Ordo ſuſcipit cauſam pauperum: tùm vt ſuis ſub auſpicijs, in aſyli huius Hoſpitalis auxilium, veterem annuat Sodalitatem priſco feruori reſtitui. Ita nos ſperare ſinit excellens Tua benignitas, & intenta erga miſeros & indigentes cura; ſed

& orare iubet cum Ecclesia vniuersa, quod est à Chrysologo notatum, tanquam pro Beato viro, qui intelligit super egenum & pauperem. Dominus conseruet, viuificet, ac beatum faciat; *sic precantur boni omnes, sic imprecantur omnes Socij ac Fratres mei, sic ego minimus omnium adprecor ex animo.*

Illustrissimæ ac Reuerendissimæ Celsitud. V.

Deuotissimus & obsequentiss. seruus

Fr. Petrus Saunier ex Ord. S. Spiritus, in Polon. Visit. & Commiss.

Spectabilibus ac vigilantissimis Regiæ Ciuitatis Cracouiæ

CONSVLIBVS,

Præpositus, ac Fratres S. Spiritus Felicitatem publicam ac priuatam pp.

QVi ferunt onera, commoda referre non tantùm Iuris vtriusque regula vult; sed sacrosancta vox ipsius æquitatis, Coss. Sapmi. Superiore seculo inuecta per ferale nostri Conuentus, & Nosocomij totius incendium vastitas, & extrema rerum angustia Maiores nostros compulit, vt vos in partem sollicitudinis suæ, ac laboris ad subleuandos hospitalis Domus pauperes aduo-

aduocarent. Rudis admodum in rebus humanis, vel iniquus ſit æſtimator, qui talem Prouinciam neget magnis eſſe curis, multiſque faſtidijs obnoxiam. Quis enim ſine ſuo incommodo tot miſerorum occurrat incommodis? quis ſine vexatione tot vexatis inopiâ ſuccurrat? quis ſufficiat omnium rerum indigentibus? Quis ſatisfaciat ſemper importunæ, ſemper querulæ paupertati? Quando igitur vos ad ſancti, ſed improbi tamen laboris ſocietatem prouocauimus, æquum eſt profectò, vt pariter ad præmia, & ſpirituales huiuſmodi caritatis functionibus propoſitos fructus participandos nobiſcum inuitemus. Hoc agitur iſto, qui Vobis offertur,

Commentariolo Cracouiæ nato, de antiqua & sæpiùs renouata FRANITATE S. SPIRITVS, vt ad solatium temporale pauperum, sic ad spirituale Protectorũ, & Benefactorum Nosocomij auxilium iam ante quadringentos annos instituta, florente olim ac feruente in hac Ciuitate Vestra, vt ex Fratrum descriptis nominibus constat non vno volumine, sed nunc suo quasi senio effœta & frigẽte. Vt ergo pro nostræ vocationis munere, affecti satis Xenodochij res aliquo adiuuemus subsidio, Vosque simul debitis prosequamur officijs, sic renouandum esse duximus antiquum Sodalitij feruorem, splendoremque, vt Vos tanquam populorũ Capita, Reipubli-

publicæ Patres, Ciuium Antesignanos, Plebis Duces, ac pauperum Tutores inuitaremus, primo loco ad inscribenda in exemplũ Cracouiensium omnium, vestra nomina albo Sodalitatis huius, quam vobis substricta, sed fidelis eius historia, si legere licet, ac lubet, pauperibꝰ vtilem, diuitibꝰ honestã, fructuosam omnibꝰ, gratijs vberem, locupletẽ indulgentijs, Pontificibꝰ caram, æstimatã Principibus, &, quod rarum ac prope singulare, nullis obseruantijs alligatam aut grauem, modicâ, & arbitrariâ in Nosocomij pauperes stipe contentam. Innumeris autem decoratam prærogatiuis, maiori sinceritate, quàm facundia exhibebit.

Cracouiæ feria 4. Paschatis, Anni 1651.

ELeemoſyna mundat, eleemoſyna redimit, eleemoſyna protegit, eleemoſyna poſtulat, eleemoſyna impetrat, eleemoſyna perficit, eleemoſyna benedicit, eleemoſyna iuſtificat, eleemoſyna reſuſcitat, eleemoſyna ſaluat.

Innocentius III. Ordinis & Confraternitatis S. Spiritus Adprobator primus, lib. de Eleemoſyna.

Imprimatur de licentia Illmi D. Loci Ordinarij, 18. Martij, 1651.

Iuſtus Słowikowſki, C. A. C.

INDICVLVS CAPITVM.

1. *De Nomine Cõfraternitatis*.pag. 1.
2. *De Communicatione meritorum Confraternitatum propriè dicta-rum* pag. 15.
3. *Quantæ sint ad meritum virtutis opera misericordiæ* pag. 30.
4. *Fraternitas S. Spiritus, Quando, Vbi, & à quo, & quomodo sit instituta* pag. 67.
5. *Quis finis Confraternitatis* pa. 75.
6. *Ad quæ officia obligentur Sodales S. Spiritus* pag. 84.
7. *De primis Confraternitatis approbationibus ac Priuilegijs* pag. 102.
8. *De prima Fraternitatis renouatione ab Eugenio IV.* pag. 108.
9. *De altera per Sixtum IV. Fraternitatis renouatione* pag. 113.
10. *De varijs confirmationibus & amplifica-*

plificationibus prærogatiuarũ Fraternitatis pag. 127.

11. *De tertia per Iulium III. Fraternitatis renouatione* pag. 83.

12. *De reuocatione à Pio V. facta, & de restitutione ac modificatione Gregorij XIII. & Sixti V.* pag. 145.

13. *De Constitutionib⁹ Clementis VIII. & Pauli V.* pag. 151.

14. *De Quarta Fraternitatis renouatione* pag. 156.

15. *De translata Archiconfraternitate Romana ad Ædem inclyto Martyri Laurentio sacram dictam vulgò in Piscinula* pag. 163.

16. *De aggregatis ad Confraternitatem Romanam Sodalitatibus* pag. 167.

17. *Monita Fraternitatibus omnibus communia* pag. 175.

DE CONFRATERNITATE SANCTI SPIRITVS HISTORICVS Commentarius.

CAPVT I.

De nomine Confraternitatis.

I.

VT à nominis ordirer notione, non communis tantum impulit cauſa tollendæ Synonimiæ, tanti apud ſapientes momenti, vt gemini Iuris ſacri, ac ciuilis textus titulos præferat, de *Significatione Verborum*: ſed Notio nominis attẽdenda.

ſingularis & huic Confraternitatis appellationi, ratio peculiaris, quòd eâ largiùs vtatur Vulgus, quàm eius etymon vel inſtitutiò ferat. Obſeruat iure, Philologiæ princeps Plutarchus, ſic vſum dominari nominibus : vt omnem aliam legem reſpuant, ſunt enim liberæ (vt Philoſophi docent) inſtitutionis, & prorſus arbitrariæ. Valet tamen & valebit ſemper effatum illud non minus iuſtum, quàm vetus : Cum multis loquendum eſſe, ſapiendum cum paucis.

Plutarch: Quæſt: 5. Sympoſ.

2. Quemadmodum ſparſos olim homines in vrbes & Reſpublicas, coëgit opis & operæ mutuæ indigentiâ, ſic ſtudiorum ſimilitudo, vel aliarum rerum communio, in ipſis ciuitatibus peculiares conuentus, & ſodalitia vbique conciliauit, & ſemper. Vix ſuis ſtabat pedibus Roma naſcens, cùm Romuli ſucceſſor Numa varia mercatorum, artificum, opificumque Collegia inſtituit,

Sodalitia quam antiqua.

Plutarch. in Numa.

ſtituit, de quibus lex extat in duodecim tabulis. Non obſoleuit inſtitutum huiuſmodi apud poſteros, ſed inualuit potiùs, & amplificatum eſt: ſiquidem alia complura notæ recentioris & Tullius recenſet, & Plinius; & legitima quidem ſolenni authoritate etiam leges firmârunt, quas de *Collegijs* & *Corporibus illicitis* Imperatores ſanxerunt. Atque vt propiùs ad ætatem noſtram deſcendamus: varia Romæ Collegia, Francos, Saxones, Friſones, aliaſque nationes vltramontanas conflâſſe, maximè Carolo Magno imperante, Anaſtaſius Bibliothecarius memorat in Leonis III. vita, & Scholas nominat, vt etiamnum multis in vrbibus, ac ſpeciatim Venetiæ dicuntur diuerſi eaſdem artes, aut eadem mercimonia profitentium cœtus.

Cic. pro Domo ſua.

Plin. Hiſt. natur. l. 35. cap. 12.

3. Sed reuera nullorum eſt vel erectio vetuſtior, vel amplitudo maior, vel diſciplina diuturnior, quàm

Religioſa præſertim,

quàm eorum, quos religio conuocauit. Authorem primum Sethi filium, Adami Nepotem Enos indigitat sacra Genesis, cùm *cœpisse* ait *inuocare nomen Domini*. Puta publico cultu rituque, conuocatis ad id etiam vicinis, aut amicis; quandoquidem scimus, ab eius patruis Caimo & Abele oblatas esse tanto ante victimas. Intra ambitum Synagogæ Mosaicæ diuersas congregationes Saducæi, Scribæ, & Pharisæi componebant. Pij Sodalitij apud Annales Ecclesiæ, diligentiâ pariter, àc purpurâ Eminentissimi Baronij digestos, non extat vetustius monumentum, quàm Præsulum aliquot, & Sacerdotum, qui initum & apud aram, SS. Cosmæ & Damiani Sacramento sancitum fœdus adiuuandi se mutuò, occurrente obitu, quadragenis Missæ Sacrificijs insculptum marmori commiserunt; quod Fraternitatum nostrarum non magis faciem formamque con-tinet

Genes. 4.

Baron. Anno Christi 984. n. 7.

Pro mortuis Romæ.

tinet, quàm ea Societas, quæ à duodecim dicta, non ita pridem emersit, in quam admissi, ad recitandas quolibet die, pro felici aggregatorum omnium morte, Sanctissimæ Virginis Litaneuticas preces cum Oratione ad S. Iosephum, sponsum eius dignissimum, se obstringebant. Refert Bonifacius Virginalis Historiæ conditor, ex quodam Sigebergensi Monacho, S. Annonem Coloniensem Archiepiscopum, feruentiores quosdam B. Virginis cultores, qui vnam Sodalitatem formauerant, singularibus semper officijs ac beneficijs prosecutum: fluxerant tum anni ab asserta per Christum salute supra millenos sexageni, & altum erat de Confraternitatibus nostris perfectumq; silentium.

B. Virgin. Coloniæ.

Bonifacius Hist. Virg. lib. 2. c. 14.

4. Nonnulli Atticæ linguæ ardentes amasij Confraternitatis nomen à Græco φρατρία, eruditâ magis quàm fidâ coniectatione deduci autumarunt, quòd Curiam significat

Confraternitas non deducitur à φρατρία.

ijsdem, ritibus ac sacris vtentem, quasi ex eodem puteo, quem φρέαρ Græci dicunt, aquam haurientem. Imposuit multis in hac re Budæi hominis literatissimi authoritas, quam amplexus est Ricciulus, qui tamen Archidiaconum laudat, & approbat ab amore quasi fraterno, quem inter se Sodales exercent, nuncupatas Fraternitates opinatum. Placet isthæc opinatio Nauarro, sed Confratrias dici mauult, quàm Confraternitates, quòd gratius illa vox sonet auribus. Certè non parum est, anomala illa Latinæ præpositionis cum Græca voce connexio, vt enim Sympathiam & Symphoniam vsurpamus, sic Symphratria dici debuisset. Iure igitur Lezana Confratres eo dici modo putat, quo Compatres, & Commatres appellamus, quòd talis communicatio sit quædam naturalis necessitudinis imitatio.

Ricciul. lib. 4 lucubrat. Eccle. fiastic. c. 1.

Archidiac. C. Si quis deshecit. dist. 41.

Nauarr. comment. de Iubil. notat. 28. n. l. 8.

Lezan. tom 2. cap 15. num. 1.

Sed à fraternitate.

5. Ego eruditione longè citatis inferior

inferior, in hac appellatione mysterium aliud non video, nec significationem magis reconditam, quàm vt aggregationem ad Fratrum Regularium institutum aliquod sonet. Opinationem meam vt certò adstruam, & clarè demonstrem. Pono primùm, vt alij plures ritus ab Synagoga ad Ecclesiam primigeniam transmigrârunt, sic vsum etiam inter illas Christianitatis primitias inualuisse compellandi se mutuò Fratres. Id Apostolicæ Conciones omnes, & Epistolæ probant, id profitetur disertissimè Affricanus ille, ac vehemens Tertullianus, dum gentiles increpat Christianis infensos infestosque, *Et fratres vestri sumus,* inquit, *iure Naturæ matris omnium, & si vos mali homines, quia mali fratres: quantò digniùs fratres & dicuntur, & habentur; qui vnum Patrem Deum agnouerunt, qui vnum Spiritum biberunt sanctitatis, qui de vno vtero ignorantiæ eiusdem, ad vnam lucem expauerunt*

Fraternitas est aggregatio ad fratres.

Fratres dicti Christiani.

Tertull. in Apologet. cap. 39.

pauerunt veritatis. Sed eo fortaßè minus legitimi exiſtimamur, quia nulla de noſtra Fraternitate Tragœdia exclamat, vel quia ex Subſtantia familiari fratres ſumus, quæ penes vos fere dirimit fraternitatem. lib. 1. aduerſus Marcionem, & lib. de Corona militis, fratris nomine Chriſtianum ſignat, vt & Lact. Inſtit. lib. 5. cap. 26. Pennot. lib. 1. Hiſt. Cleric. Regul. cap. 10. & c. 39. Ioan. And. à Coppenſt. de Fratern. Roſar. lib. 1. c. 5. Nakielſki lib. 1. de antiquitate Ord. Canon. Cuſtod. S. Sepulchri, cap. 4. Signius lib. 2. de Ord. Canon. cap. 5. S. Auguſt. in Pſal. 13.

Inde ſoli Clerici poſt Regulares etiam non Monachi.

Pennot. lib. 1. Hiſt. Cler. Reg. cap. 10. & 39.

6. Arctior ille quaſi fraternæ charitatis nexus factus eſt ſenſim laxior, languidiorque tot gentium acceſſu ad Eccleſiam, ita, vt nuncupatio Fratrum ſolis primùm Clericis relicta ſit, tùm Regularibus ſolis, non Monachis tantum, vt videtur ſibi perſuaſiſſe nonnulli, quos Pennotus perſtringit, oſtendens etiã Auguſtinianis Canonicis appellationem

lationem illam ordinariam ac solennem fuisse, nec vnquam domnos esse tunc dictos; eos etiam acrius pungit Ioannes Andreas à Coppenstein. Samuel Nakielski ex Ioan. Signio Bononiensi, omnes Canonicos fratris nomine diu vsos confirmat, adducta authoritate S. Augustini. Certè nihil est Ordinibus militaribus cum Monachorum instituto commune, & tamen illi se Fratres nominari adeò non respuunt, vt glorientur, & titulis suis inserant ipsi Moderatores supremi. quanquam ergo nonnihil priscam consuetudinem recentior vsus inflexit, constat ante quadringentos annos Regulares omnes fratrum nomine vsos, ipsosque adeò S. Spiritus Sodales, quantumuis à Monachatu, quem honorant, eorum professio longè abhorreat.

And. à Coppenst. de Fratern. Ros. lib. 1. cap. 5.

Nakielski lib. de antiquit. Ord. Canon. Custod. S. Sepulchri. cap. 23.

Signius lib. 2. Ord. Canonic. c. 5.

7. Atque hinc ego tandem infero, vt quidem sapio vel disipio, germanam, legitimam, propriamq;

Confraternitatis notionem, non aliud ferre, quàm aggregationem ad fratres, ſeu ſocietatem cum Ordine Frattum initam; & hanc opinationem meam Authoris grauiſſimi atque ſanctiſſimi Bernardi aperta authoritate do confirmatam. Orare pro inuicem admonebat Chriſtianos Iacob⁹ Apoſtolus; *Multum enim valet*, vt loquitur: *deprecatio iuſti aſſidua*, præferre facem exemplo ſuo Paulus voluit, cùm ſe Coloſſenſium, Theſſalonicenſium, Hebræorumq; Orationibus commendatum eſſe optauit. Ægyptiacæ ſolitudinis conſecratoris Antonij precibus ſe ſuoſque filios commendabat Magnus Conſtantinus, Carthuſianorum Monachorum, S. Bernardus ſuffragiorum, & miſericordiam, & auxilium implorabat: & religioſiores Chriſtiani, vt ab regularibus Sodalitijs pietatis laude floſentibus huiuſcèmodi gratiam impetrarent, cum illis iam pridem, quaſi

Iacob. cap. 5. & 16.

Coloſſ. 4. 3. Theſſal. 5. 25. 2. Theſ. 3. 1. Hebr. 13. 18.

Bern. epiſt. 11. & 12.

Societas precum & meritorum cum Regularibus inita à Chriſtianis.

quasi pacto fœdere, societatem precum & meritorum inibant. Laudatus iam, sed nunquam satis, Bernardus: fidem dicto faciet, factique suggeret memoriam. Is Stephano Episcopo Metensi in hæc verba scribit: *Ex quo dudum* (si recolitis) *nostræ vos Fraternitati dignanter associastis, nostris vos orationibus humiliter commendastis, semper solliciti fuimus, vt debuimus, aliquid scire de esse vestro, &c.* Hîc clarè agnoscitur Episcopus, Clarauallensi Monasterio aggregatus; sed quia vna hirundo non satis ver adesse nuntiat: en alterum ex eodem sacrario exemplum. Abbates Cistercienses plenis Comitijs sub Stephano totius Ordinis Patre, in gratiam vexati Episcopi, Ludouicum VII. Regem Francorum sic admonent: *Hæc ita vobis, & pro vobis audacter quidem, sed amanter intimare curauimus, monentes & rogantes per illam mutuam amicitiam nostram, & Fraternitatem, cui vos tam dignanter associastis*

Bernard. Epist. 29.

Ab Episcopis.

Bernard. epist. 45.

A Regibus.

ciastis, sed nunc ipsam grauiter læsistis, quatenus à tanto malo citiùs desistatis. Quid autem aliud est talis Confraternitas, quam Reges ipsi profitebantur, nisi quod Confraternitatem nominamus, quasi piam societatem cum fratribus initam.

8. Exemplum illustre suppeditauit mihi Cracouiæ, *Promptuarium antiquitatum Monasterij Miechouiensis.* Samuelis Nakielski. Caput est Miechouia Ordinis Canonicorum Crucigerorum, qui S. Sepulchri nominantur Custodes, cuius in Archiuio leguntur duo diplomata authentica Monachi Hierosolymitani Patriarchæ, quibus Benefactores Miechouiæ in Fraternitatem illius Ordinis cooptantur. Sic ergo loquitur: *Nos Monachus, Dei gratia sanctæ Resurrectionis Ecclesiæ Patriarcha, vnà cum eiusdem Ecclesiæ Capitulo, & Fratrum Collegio, ad normam Prædecessorum nostrorum Patriarcharum Hierosolymitanorum; notum facimus Vniuersitati,*

Similis Fraternitas.

ſitati, tam modernorum præſentiæ, quàm Succeſſorum poſteritati. Vniuerſos Epiſcopos Polonos, Duces, Barones, viros & mulieres, quorum nomina inferiùs leguntur, ob eleemoſynarum ſuarum beneficia Eccleſiæ Dominicæ Sepulchri collata, in eiuſdem Domus noſtræ fraternitatem, & conſortium recepiſſe, vt omnium orationum & beneficiorum, quæ hinc, & in æuum, in Hieroſolymitana fient Eccleſia, eandem, quam ab ipſo Ieſu Chriſto expectamus, nobiſcum pariter percipiant portionem. Quorum nomina ſunt hæc: Boleſlaus Magnus Dux Poloniæ, Meſcho Poloniæ Dux, &c. Huius Monachi Patriarchæ mentionem facit Willelm. Tyrius, florebat autem anno 1190. atque ita Fundatori noſtro compar ætate, vnde conſtat talium fraternitatum illo æuo vſum viguiſſe. Ab Vrbano VIII. huic Fraternitati Indulgentiam conceſſam 14. Febru. 1626. Pontif. anno conſtat Bulla. *Cumſicut accepimus in Eccleſia Parochiali S. Spiritus, Canonicorum Regul. SS. Sepulchri.* Eo

Willelm. Tyr. lib. 22. cap. 7.

Ad alias Sodalitates nomen Fraternitatis extensum.

9. Eo ex vsu natæ, sunt primùm Confraternitates, & quidem nostra S. Spiritus, vt ex eius institutione post repetenda Bullisque Pontificum constabit. Inde ad alias etiam Sodalitates id nominis propter imitationem quandam extensum est, quamuis illæ nihil cum Religiosis familijs haberent commune. Factum est ergo genericum nomen, quod erat speciei proprium, quemadmodum contigit etiam voci Monacho, quæ certum genus Regularium significat, & sæpè tribuitur omnibus in ipso Canonum textu.

Romana cur dicta Archiconfraternitas.

9. Archiconfraternitatis titulus, quo Romana signatur, non est admodum antiquus, nec enim alibi reperio, quàm in Sixti Quinti Bulla, qui sic eam nuncupârit, sed is tamen iure & meritò, quia caput est Fraternitatum omnium S. Spiritus, cui primùm Summi Pontifices varias prærogatiuas & Indulgentias contulerunt, alijs per aggregationem ad ipsam communicandas.

GA-

CAPUT II.

De communicatione meritorum Confraternitatum propriè dictarum fundamento.

1. ECclesiam non semel Apostolus mysticum esse Christi corpus affirmat, ad Ephes: *Ipsum dedit caput supra omnē Ecclesiam, quod est Corpus Christi.* Iterum ad Corinth. *Vos estis corpus Christi, & membra de membro.* Ad Romanos pariter: *Multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra;* vnde natiua quadam ac propè necessaria consequutione infertur valere ac vigere, illam fideles inter communionem Sanctorum, quam Apostolico Symbolo profitemur; cuius meritò vt eiusdem capitis Christi salutares influxus excipiunt, sic Christianæ charitatis beneficio spirituales inuicem fructus participant eò magis, quò strictiori inter

Ephes. 1. 23.

1. Corint. 7. 12. & 1.

Roman. 12. 4.

Cōmunio meritorum inter Ecclesiæ mēbra strictior aut laxior.

ſe nexu colligantur: hic autem vel ipſa vitæ ſocietate conſtituitur, vt laxior inter Chriſtianos omnes, arctior inter eiuſdem regularis inſtituti Sodales, vel certè conſenſu ſpontaneo, vt in propriè dictis Confraternitatibus obtingit, in quibus externi etiam, ſiue Clerici, ſiue Laici, vtriuſlibet ſexus, in religioſæ communitatis ſocietatem, & meritorum eius communionem conceſsione liberâ admittuntur.

2. Id tam apertè concepta ferunt formulæ verba, quàm Ordinis ac Fraternitatis Fundator Guido noſter dictauit, vt res etiam præmeridiana luce fulgeat. Sic enim habet: *Vobis damus noſtram Societatem ex participatione Orationum noſtrarum, & beneficium eleemoſynarũ noſtrarũ*; vbi compendium fecit Inſtitutor formulæ, quã ab ordine militari, quem ſecutus aliquando fuerat, mutuatus erat, hæc porrò ſic legitur in Statutis Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani,

Regula Ord. S. Spir. c. 4.

Præfert illam formulam admiſſionis.

tani, à quo Templarij sumpserant, & in ipsa S. Spiritus Regula Cap. 3. de receptione Nouitiorum habetur: *Per promissionem, quam fecisti, recipimus animam tuam, & animam patris ac matris tuæ, in partem Officiorum diuinorum, beneficiorum, Orationum, Missarum, & operum piorum, quæ fient successiuè in hac Religione nostra, quorum te Dominus noster IESVS Christus participem quoque faciat.* Præfixus huiusmodi formulæ titulus, & nostræ pariter id ipsum tàm clarè personat. *Qualiter Societas nostra petentibus detur,* vt nihil ad veritatis propositæ, vel firmitatem, vel euidentiam desiderari, cum aliqua rationis vmbra quicquam possit illustrius, & id vnũ super nobis relinquatur explicandum ad piorum Confratrum solatium, quanti sit valoris ac pretij, quantique fructus eiusmodi cum vniuerso aliquo regulari corpore Societas instituta.

Statuta Ord. S. Ioan. Hierosol. cap. 4.

3. Nullum est sodalitiũ religio-

ſum, planè nullum, cui quotidianà non ſint àc perpetua, vel ad Dei cultum, vel ad ſui deſpicientiam, & mortificationem, vel ad pium proximorum auxilium, vel ad hæc omnia partitis vicibus, exercitia. Id ita proprium eſt illius ſtatus, ac quaſi natiuum, vt nulla poſſit vnquam ſic relaxatione corrumpi, quin deprauatis licet moribus, operum tamen forma, & ſi fas dicere, ſubſtantia perſeueret. Non poteſt ita nebulis obfuſcari dies, quin eam ſemper ſolis ſplendor à nocte diſtinguat; nec eò procedere regularium licentia, quin ſemper inſtituti ſanctitas ſit aliqua ſuper; ſic legibus adſtricti circumſcriptique ſunt mores religioſorum cœtuum, ſic antiqua conſuetudine confirmati, vt interire omninò non poſſint, quàm diu ſtat ipſa Congregatio. Et cùm functiones plurimæ in Monaſterijs coniunctim communiterque fiant, quarum meritum, à ſingulorum miniſtro-

Nullus Ordo Regularis ſine operib⁹ meritorijs.

rum

rum dignitate, vel indignitate non pendet omninò, sterilis fructus esse non potest instituta cum quouis Ordine etiam solutioris disciplinæ societas.

4. Præterea haud secus ac vniuersalis Ecclesia, Congregationes particulares Euangelicæ sagenæ similes sunt, *ex omni genere piscium congreganti*, neque omnes sancti sunt in Conuentibus rigidioris obseruantiæ, neque praui aut prophani omnes, vbi illa mollior est vel solutior. Angebâtur & plangebat apud Deũ Elias zelo feruidus, se vnum fidem seruâsse, defecisse alios omnes, & in idololatriæ barathrum miserè collapsos, *quod responsum accepit*, inquit Apostolus; *Seruaui mihi septem millia, qui non curuarunt genu ante Baal*, quod in rem præsentem aptè cadit. *Et in hoc tempore reliquiæ secundùm electionem saluæ factæ sunt*. Non grassatur vnquam vniuersalis adeò vitiorum lues ac pestilentia, quin a-

Nec sine viris probis

Matth. 13. 29.

3. Reg. 19. 18.

Rom. 11. 4.

liquis ſanus reſtet ac integer. Innumera propè peccatorum multitudo, quos Eccleſia ſuo ſinu continet, iſtius puritati non ſic officit, quin ſancta ſit, & prædicetur. Non debet igitur filiorum aliquot licentior vita eius Congregationis ſanctitati meritiſque derogare, cuius inſtitutum aliundè ad ſanctitatem rectè comparatum eſt.

Particularia Regularium merita proſunt Confratribus.

5. Luculentus eſt quidem & locuples theſaurus ille meritorum, qui ex publicis functionibus putà decantatis publicè Canonicis Horis, Miſſis, ſupplicationibus, alijſq; pietatis operibus congeritur: ſed huic tamen non contemnenda acceſſio fit ex ſymbolis earum actionum, quas ſinguli Fratres Ordinis quaſi de ſuo peculio conferunt. Iſti enim ad id multis titulis adſtringũtur. Primò quidem, ex pacto ſaltim tacito, & obligatione, quam vltrò ſuſcipiunt, cùm inſeruntur Ordini, huius amicos, benefactores, & addictos

dictos in partem benè à se gestorum admittendi, vt institutum fert: Deinde ex vi obedientiæ, tùm legibus, tùm superioribus debitæ, à quibus id ipsum præscribitur, prætereà ex gratitudine in benè affectos aut benè meritos de Ordine; denique ex ipsa liberali charitate, longè quam acceptissima Deo, ab eo siquidem impenditur, cum excellenti merito, & approbatione diuina, qui spontè lucrum suum spirituale, quatenus est expiatorium, debitæ dumtaxat pœnæ, ex mera benignitate transfert ad alios.

6. Qua porrò ratione huiusce modi fiat transfusio meritorum, quanquam non est quidquam in hoc singulare nobis, aut Fraternitati S. Spiritus; sed ad longè plures pertinet; nihilo tamen minus differendum hîc ad Confratrum, siue consolationem, siue informationem mihi prudens lubensque propono: Pia iustorum opera, sic an- Pijs operib' vis inest merendi, satisfaciēdi & Impetrādi & vnde.

 nuente

nuente & acceptante Patre miſericordiarum Deo benedicto, vim habent merendi, ſatisfaciendi, & impetrandi; meriti quidem, tùm à propria ſupernaturali dignitate, tùm à charitate, à qua vel eliciuntur, vel imperantur, vel certè informantur, huic enim tribus his modis tribui poſſunt: Satisfactionis abs labore aut dolore, cum quo vt plurimum eduntur & enituntur: Impetrationis demū abs ipſo virtutis pretio, quæ digna ſemper eſt honore & fauore. Iſtius ſucceſſus abs libera Dei benignitate pendet omninò, & vt loquuntur in Scholis, abs congruitate: illorum verò nunquam fallit effectus, ob ſuam, vt dicere amant, condignitatem, & fundatam aliquo iure æquitatem.

Meritum transferre ſolus Mediator potuit ſatisfactionem alij poſſunt.

7. Meritum certè transferri vel cum alio communicari non poteſt; nec enim decet quemquam cedere iuri, quod habet ad amicitiam vel gratiam Diuinam; *Omnes enim egent*

gloria

gloria Dei ex Pauli Oraculo: & id singulare fuit vtriusque naturæ giganti Christo, vt eum vocat Ambrosius, gratiam alijs promereri, quòd ipsi congenita foret illius plenitudo ob personæ dignitatem, & diuinæ naturæ consortium, vt nec maiorem consequi posset sibi, quod alij possunt ac debent. Alia omnino est satisfactionis ratio, potest enim aliquis plenam cumulatamque appendere, & abundare, atque ita piè, & ex charitate alteri concedere; Quid enim vetat quòminus aliquis subeundis se pœnis exponat, vt aliũ subleuet, aut ex ære suo persoluat alterius debita. Cùm ergo pœnitentiæ status sit adstricta votis regulisque vita, vt Canones agnoscunt; Docetque Theologiæ genius Thomas, & ipsum institutum S. Spiritus grauissimis laboribus & periculis obnoxium sit ob ægrotantium curam, & educationem expositiorum infantium: inde fit vt ingens

C. hoc nequaquam. 7. q. 1.

S. Thom. 22. q. 18. a. 1.

congeratur satisfactionum cumulus.

8. Ad impetrationem, quod attinet, compertum est munificum remuneratorem Deum, non tantum rependere rectè factis gratiam gloriæ dotem, sed quasi parapherna seu accessoria munera, multas tum Spirituales tum temporales gratias, seu auerruncando infortunia, seu conferendo prospera, non authoribus duntaxat, sed eorũ etiam propinquis & amicis. Vnica Lothi historia, tria nobis suppeditat, opportuna, in hanc rem & illustria argumenta. Etquidem primùm interponenti se Abrahamo, pro Pentapolitanis annuit Deus, Optimus Maximus, respondetque *non delebo, propter decem*, vndè colligitur quantum improbis conferre possit proborum societas. Subdit autem textus: *Cùm subuerteret Deus ciuitates regionis illius, recordatus Abrahæ liberauit Loth*: vbi vtilis est huic illius gratia quem-

Opera pia impetrant authorum amicis.

Gen. 18. 33.

Gen. 19. 29.

quemadmodum vrbi Segor Lothi *Ibid. 21.*
commendatio; ſi quidem ibidem legitur. *Ecce etiam in hoc ſuſcepi preces tuas, vt non ſubuerterem vrbem, propter quam locutus es.* Patent omnibus alia generis eiuſdem exempla, & in re adeò explorata operæ damnum foret congerere plura.

9. Sed ad rem videtur opportunum obſeruare, tribus modis opera pietatis, ad exorandnm valere. Primò, quidem ſuaptè quaſi naturâ, & æquitate, ſi enim ſcelera ſunt in cœlum ad vltionem clamantia, vt teſtantur Sacræ literæ; quidni vox ſua ſit egregiè ac piè factis, quâ cœleſtes benedictiones aduocent. Id certè de erogata egeno ſtipe, diſertè profitetur Eccleſiaſticus. *Conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc exorabit pro te ab omni malo.* Cur autem tali iure prærogatiuo, aliarum Chriſtianarum virtutum, actiones carere putemus, nulla ratio cogit; ſunt omnes certè clauium inſtar,

Tribus modis opera bona ſunt impetratoria ımo ſua natura.

Geneſ. 4.10.

Eccleſ. 29. 15.

quibus Diuinæ largitatis fontes aperiuntur, quibus non rigantur tantum ipsorum operum authores, sed etiam cum eis aliquâ necessitudine ac præsertim specialis charitatis vinculo coniuncti.

2do. ex intentione operantis.

10. Secundò. Suffragantur alijs iustorum opera, quando in eum finem generatim saltem offeruntur, multoque magis quando specialiter alicui destinantur. Istud Concilium Constantiense aduersus Hæretica Wiclefi deliria pronuntiauit. Certũ est porrò cœtus religiosos communiter vi conuentionis initæ, fideique datæ teneri pro aggregatis sibi fratribus, sua Religiosa exercitamenta exhibere Deo, quod ad Superiorum præsertim munus pertinet, singulosque etiam talis instituti Professores, debere non generali tantum assensu, sed speciali etiam interdum destinatione, si quid rectè agunt, orantque, siue cum alijs coniunctim, siue singulatim commenda-

mendatis, & Ordini coniunctis amicis ac beneficis applicare. Id enim ab ijs & gratæ mentis lex exigit, & admissa in recipiendis Confratribus pactio.

11. Tertiò. Possunt cooptati in fraternitatem cum operæ pretio offerre Deo, quæcunque in regulari communitate sanctè geruntur, tanquam sua, cùm ad ea per adoptionem suam, & spontaneam illius concessionem, ius acceperint; & in partem eorum sint vocati. Si enim vel approbatione sola, & gaudio virtutis alienæ nos istius fructum consequi posse censuit Augustinus, cùm sic diceret: *Congaude illi cui Deus aliquam gratiam dedit, & potes in illo quod in te non potes: Ille habet fortè virginitatem, ama illum & tua est*; eademque est ratio virtutum aliarum. Multò magis vindicare sibi potest, Congregationis alicuius Religiosæ merita, qui non tantum colit illam & amat, sed cum ea necessitudine vnitus

Item ex oblatione Aggregatorum.

S. August. serm. 15. inter ho.

vnitus est. Et in eiusmodi meritorum partem suo merito vocatus; Sic vetus Ecclesia Dauidicam olim clementiam occinebat Deo, & noua etiam nunc concinit. *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius.* Sic Moyses sæpius Patriarcharum nomina apud Deum memorabat. *Recordare Abraham, Isaac, & Israël seruorum tuorum.* Quin & virtutes ipse suas Ezechias recolebat: *Memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate.* Hoc igitur pacto, & exemplis talibus possunt in Fraternitatem allecti quæcunque fiunt in Nosocomio aliquo, vel omnibus opera pietatis commemorare veluti res certò modo suas.

Psal. 131. Exod. 41, 31. Actor. 9, 27. 4. Reg. 20.

12. Datis & à Theologis explicatis modis veniendi in partem virtutis alienæ, alium adiungere mihi videor posse, puta per conspirationem opem, & collatam operam, quis enim opus illius esse neget qui promouet? quidni messis aliquid sibi

4to. per cooperationé.

ſibi vindicet, qui contulit ſemen, & fructuum partem carpat, qui rigauit & coluit arborem? Fraternitatis Sancti Spiritus, & ſimilium iſtud planè fundamentum & origo fuit. Videbant primi domorum hoſpitalium Conditores charitati ſuæ, & miſerorum indigentiæ non reſpondere facultates ad ſumptus neceſſarios, & aduocandas eſſe omninò ſibi procurandaſque abs piorum pia largitate ſuppetias, vt ergo vicem redderent, ſimul & inuitarent, benè merentibus de ſe offerebant eorum communionem bonorum, quæ gerebantur in Xenodochijs vel Noſocomijs; quæ ego fertiliſſimas virtutum palæſtras, & colligendis meritis vberrimum campum nolo gratis aſſerere, ſed diligenter probare aggredior.

CAPVT

vnitus eſt. Et in eiuſcemodi meritorum partem ſuo merito vocatus; Sic vetus Eccleſia Dauidicam olim clementiam occinebat Deo, & noua etiam nunc concinit. *Memento Domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius.* Sic Moyſes ſæpiùs Patriarcharum nomina apud Deum memorabat. *Recordare Abraham, Iſaac, & Iſraël ſeruorum tuorum.* Quin & virtutes ipſe ſuas Ezechiàs recolebat: *Memento quæſo quomodo ambulauerim coram te in veritate.* Hoc igitur pacto, & exemplis talibus poſſunt in Fraternitatem allecti quæcunque fiunt in Noſocomio aliquo, vel omnibus opera pietatis cōmemorare veluti res certò modo ſuas.

Pſal. 131. *Exod. 41, 31.* *Actor. 9, 27.* *4. Reg. 20.*

12. Datis & à Theologis explicatis modis veniendi in partem virtutis alienæ, alium adiungere mihi videor poſſe, puta per conſpirationem opem, & collatam operam, quis enim opus illius eſſe neget qui promouet? quidni meſſis aliquid

4to. per cooperationē.

ſibi

ſibi vindicet, qui contulit ſemen, & fructuum partem carpat, qui rigauit & coluit arborem? Fraternitatis Sancti Spiritus, & ſimilium iſtud planè fundamentum & origo fuit. Videbant primi domorum hoſpitalium Conditores charitati ſuæ, & miſerorum indigentiæ non reſpondere facultates ad ſumptus neceſſarios, & aduocandas eſſe omninò ſibi procurandaſque abs piorum pia largitate ſuppetias, vt ergo vicem redderent, ſimul & inuitarent, benè merentibus de ſe offerebant eorum communionem bonorum, quæ gerebantur in Xenodochijs vel Noſocomijs; quæ ego fertiliſſimas virtutum palæſtras, & colligendis meritis vberrimum campum nolo gratis aſſerere, ſed diligenter probare aggredior.

CAPVT

CAPVT III.

Quantæ ſint ad meritum virtutis opera miſericordiæ.

Regula Iur.

1. CVm ex Iuris Oraculo acceſſorium ſequatur naturam principalis, dubium eſſe non poteſt, quin Fraternitas S. Spiritus, inſtar Ordinis ipſius, operibus charitatis dedicata ſit & addicta, quandoquidem ad opem illi ſubſidiariam conferendam inſtituta eſt. Finis autem huiuſmodi ſtudijq; ſublimitas & excellentia æſtimari debet pretio charitatis, cui palmam & primas dat S. Paulus, vniuerſaq; Theologorum natio præ cunctis virtutibus reliquis: nec enim ab amore proximi charitas diſcrepat, quod Ioannes Chriſto dilectus clarè prædicat: *Si diligimus inuicem, Charitas Dei in nobis perfecta eſt,* & moralis diſciplinæ axioma eſt, non differre

Fraternitas S. Spiritus ad opera miſericordiæ inſtituta.

1. Ioan. 4. 12.

differre virtutes illas, quæ in eun-dem scopum collimant, & eodem proposito fine nituntur, mouenturque. Neque verò aliter distat à charitate, vel distinguitur misericordia, nisi quòd omnes amplectitur illa, ad miseròs & indigentes ista restringitur, & ad beneuolentiã commiserationis affectum adiungit. Nec enim aliud distinctionis caput indicat S. Thomas, qui beneficentiam & eleemosynam veris ac germanis actibus charitatis accenset; vnde licet colligere certò ad misericordiã pertinere laudes omnes & elogia, quibus charitas coronatur & splendet, & illa quidem generosa & efficax, cui satis sterilis affectus non facit, & huius professio: sed ad opus se porrigit Ioanni sic cohortanti obaudiens: *Non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere, & veritate.*

Quatenus misericordia cum charitate consentiat.

S. Thom 2. 2. q. 31. a. 1. & q. 32. a. 1.

1. Ioan 3. 18.

2. Huiusmodi principijs persuasi nixique Patres eleemsyonæ, quæ misericordiam ex æquo sonat, lar-

Misericordia quos habuit laudatores.

giori

giori significatione, quàm vulgo à nobis sumitur, Panegyricas Orationes adornârunt, & alijs virtutibus quibuscunque altiùs extulerunt. Id apud Græcos fecere diligentissimè sancti, Basilius, Chrysostomus, Nyssenus, Nazianzenus, Thaumaturgus, Antiochus, Damascenus, Dorotheus, Clemens Alexandrinus, alijque magni nominis Ecclesiæ Orientalis heroes. Nec infœliciùs frigidiusvè apud Latinos, sancti Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Cyprianus, Gregorius, Leo, Paulinus, Maximus, Eligius, Valerianus, Cæsarius, Bernardus, Damianus, Innocentius, Guillelmus Parisiensis, aliaque Occidentalis Ecclesiæ micantissima sydera. Vbi id notandum venit illos & nos hîc de externo actu beneficentiæ loqui, vt diuinæ charitatis fructus est, & ab hac imperatur ac edicitur. Nec enim
1. Cor. 13. 3. latet illud Pauli: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, charitatem*

ritatem autem non habuero, nihil mihi prodest.

3. Monendum hîc præterea pium Lectorem puto, sicubi Patres, nosque ipsorum ductu & exemplo ad hyperbolicas locutiones aliquot stylus encomiasticus, vt solet, impulit: castigandas esse & exigendas ad Theologicæ veritatis regulas, nec enim aliter excipi velim, quæ ab illis, aut à me dicentur in hoc elogiorum compendio, quod in memorandis Ordinis nostri diffusiùs explicaui. Hyperbolicè dicta sano modo intelligẽda.

4. Num cæteræ virtutes charitate quidem animatæ, absque istius tamen imperio, per se se ad meritum valeant, Problema est à Theologis in vtramq; partem agitatum: Asserunt Suares, Vasquez, Valentia: negat qui multis par est Bellarminus; nobis pars vtraque licet inter se diuisa, coniunctim fauet: Quatenus in eo conspirat, consentitque opus omne meriti fœcundum esse, Meritum à charitate. *Suar. de grat. c. 6. 7. & seq. Vasq. disp. 217. Val. disp. 8. q. 6. p. 3. Bellarm lib 5. de iustificat. c. 15.*

quod vel dirigit charitas, vel per ſe exprimit: cuiuſmodi ſunt miſericordiæ functiones omnes, quam vt euehant extollantque Patres, artem comparationum adhibent, & eius cum ijs rebus omnibus, quas agnoſcimus ſanctiſſimas pretioſiſſimaſq; contentionem inſtituunt. Ego horũ ſic veſtigijs conſtanter inhærebo, vt ea tantum videri poſſim, quæ ſunt ab ijs ſparſim dicta, magna fide & mediocri diligentia collegiſſe.

5. Primò igitur miſericordiam Sacrificio componunt, non merito dignitatis; iſtud enim vni poteſt offerri Deo, & quidem ab hominibus ad id ſolenni inauguratione conſecratis: ſed approbationis, & acceptationis diuinæ intuitu. Præiuit bonus, opinor, & pluſquam Claſſicus Author Apoſtolus, cùm ſcripſit Hebræis: *Beneficentiæ, & communionis nolite obliuiſci; talibus enim hoſtiis promeretur Deus,* ſed longè ante perſonuerat quoque Sapiens: *Qui facit miſe-*

Miſericordia Sacrificio comparata.

Hebr. 13. 16.

Eccleſiaſt. 35. 4.

cit misericordiam, Sacrificium offert. Et quasi ab ipso Dei ore Osee Vates: *Misericordiam volui, & non Sacrificium.* quod sic Interpretes accipiunt, vt huic illam præhabeat Deus: Et S. Iacobus, vt quidem legit S. Hieronymus: *Sacrificium mundum & immaculatum est visitare pauperes, & orphanos in sua tribulatione,* vbi communior textus habet Religio, atque hinc ansam Os Aureum Ecclesiæ Græcæ accipit adhortandi Christianos, vt pauperes velut aras Christi habeant, qui tanquam sibi oblata admittit, quicquid in illis reponitur. In eundem sensum sæpius loquitur Augustinus; & Cardinalis à Turrecremata testem producit non sapientia minùs, quàm regio diademate clarum Salomonem; qui disertè nec timidè pronuntiat, *facere misericordiam & iudicium magis placet Domino, quàm victimæ;* quia per has diuinus tantum procuratur honos, impensæ verò indigentibus o-

Osee. 6.6.

Iacob. 1.27.

Aug. hom. 9. inter 50.
20. de Consit. cap. 24.

Prou. 21.3.

pis fructus existit geminus, non minor Dei gloria, & miseri subleuamentum præterea ipsi Deo pretiosum.

Eadem septenis Sacramentis componitur.

6. Secuudò. Septenis pariter religionis nostræ mysterijs, quibus nihil haberi potest sanctius, cùm fontes sint ipsius sanctitatis, piam in pauperes charitatem conferunt ijdem Patres; non quod illorum instar gratiam vi operis efficiat, sed quod efficaciter abundantem impetret. Adducunt ad id cantatum illud Ecclesiastici: *Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna delet peccatum.* Inducunt Danielem sanum Nabuchodonozori consilium suggerentem: *Peccata tua eleemosynis redime.* Tobiamque filio quasi cygnea voce occinentem: *Eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat.* Tot tantisque authoritatibus iure persuasi Patres, non potuerunt secus vel consignare scriptis suis, vel ex pulpito declamare. Vnum pro omnibus do Leonem

Ecclesiast. 3. 33.

Daniel. 4. 24.

Tob. 4. 11.

nem Magnum, *Eleemosynæ* (inquit) *peccata delent, mortem occidunt, & ignes æternos extinguunt, faciant eleemosynam pauperi, qui volunt consequi misericordiam à Deo, qui dixit; Date, & dabitur vobis.* *Leo. serm. 5. de collect. & 40.*

7. In particulari misericordiam dicunt alterum esse fontem lustricum, SS. Hieronymus, Ambrosius, Cyprianus, Leo, Cæsarius, alijque. Et Ambrosi⁹ quidem ad stipem liberaliter erogandam incendit, quod secundi sit instar lauacri ad expiandas peccatorum sordes, quia, inquit, eleemosynæ sunt opera charitatis, quæ operit multitudinem peccatorum, ex Oraculo S. Petri. Confertur Baptismo. *Hieron. in Psalm. 103. Ambros. serm. 30. 31. & 2 de collect. Cyprian de op. & eleem. Leo serm. 2. de collect. Cæsar. hom. 38. de 12. remiss. 1. Petr. 4. 8.*

8. Confirmationis Sacramento largam in pauperes benignitatem componere videtur S. Cyprianus, perorans & adhortans SS. Confessores, vt se potissimùm eleemosynis munirent, armarentque aduersus Tyrannorum furias & crudelitates, quod prudenter sancteque à Confirmationi.

 permul-

permultis factum ipsorum acta memorant. Et verò inter fructus, quos ex misericordia colligit *Iucundus homo, qui miseretur, & commodat,* non omisit illum purpuratus Psaltes, *confirmatum est cor eius, non commouebitur, donec despiciat inimicos suos.*

Psalm. 111.

Pœnitētiæ. 9. Pœnitentiæ misericordem in pauperes liberalitatem confert S. Chrysostomus, quod sic Gratiano gratum fuit, vt sententiæ vim Canonis dederit. *Medicamentum fortius, quod maximè operatur, in pœnitentia est eleemosyna, sicut in præceptis medicinæ medicamentum quidem multas herbas accipit; vnam autem dominantissimam, sic in pœnitentia dominatur ista herba, & potentior est, & vniuersum ipsa efficit, audi enim, quid Scriptura Diuina dicit: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.* Iuxta loquuntur Doctores, & Nauarrus inter alios, qui eleemosynam alijs operibus satisfactorijs eo munere excellere agnoscunt, & prædicant.

Chrysost. hom. 9. in cap. 6. ad Hebræos. Cap. Medicamentum de Pœnitētia dist. 1.

Nauar. in com. in c. si quis dist. de Pœnit.

10. Lon-

10. Longiùs petita videbitur, & inexpectata nouitate mirabilis Chrysostomi Romani comparatio: cùm sub egenorum vilibus, laceris, sordidisq; palliolis latere Christum voluisse, & residere nobiscum his verbis asserit: *Deus in paupere absconditur, non minùs quàm sub accidentium Sacramenti velis.* Cum eo tamen conspirat planè Græcus Chrysologus, ac consentit, cùm sic Christianum alloquitur: *Vin honorare Christi Corpus? ne spernas nudum, & neque satis esse puta, si vestias illum in templo, & frigori, aliisq; hyemis iniuriis expositum spernis; qui enim dixit: Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur. Is ipse haud secus dixit: Esurientem vidistis, & non dedistis manducare, nudum, & non vestistis.* Neque verò à tali sententia abhorret vllo modò Ecclesia, cùm ad subleuandos pauperes extrema patientes, distrahi calices ipsos vult, & diuino cultui consecrata vasa, quòd non Eccle-

Eucharistia.

Chrysol. c. 9. serm. 8 de Eleemos.

Chrysost. hom. 51. in Matth.

Cap. & Sacrorum 12. 9. 2. Cap. Aurū Cap. Sacrorum Canonum leq. Sanctum de Sacrosan. Eccles.

siasticæ modo leges ferunt, sed & Cæsareæ. Et notatum est à Doctoribus, in Ecclesia illa ab sua fundatione adhuc calente & feruida, sacro Christi Corporis epulo præmitti solitam Agapem, seu Charitatis mensam, ad quam egenos admitti & vocari mos erat, è quibus colligere licet, non deesse piæ in pauperes charitati cum charitatis & immortalitatis pharmaco affinitatem, & similitudinem aliquam.

Vnctioni extremæ.

11. Quintum Sacramentum Christianis omnibus commune, dicitur Vnctio extrema, quod adhibeatur agentibus in extremis, & cum hoc etiam (quod mirum videri multis poterit) benignitatem in miseros Chrysostomus componit, dum prærogatiuas expendit gratias, quibus is à Deo Summo munerario donatur: *Qui intelligit super egenum, & pauperem*, vt canebat Dauid. Hunc enim oleo misericordiæ delibutum, instar veterum athletarum ait, facile

Chrysost. in Psal. 40.

cile eludere aduersarij manus, hoc enim ferunt illa: *In die mala liberabit eum Dominus.*

12. Admirabilior & fortè insolens non nemini iudicabitur misericordiæ cum ipso Martyrio facta contentio; illa tamen Patribus est familiaris admodum, sæpè ac sæpiùs repetita. Neque peregrina vsque adeò videbitur illi, qui S. Athanasium viderit liberè memorantem Eremiticæ vitæ sydus micantissimū Antonium, vigilijs, ieiunijs, alijsq; spontaneis vel importunis dæmonum vexationibus, quotidianum expleuisse Martyrium, qui Seuerum Sulpitium legerit, aut Laurentium Iustinianum affirmantes S. Martinum, quantumuis gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen non amisisse Martyrij, & Ioannem dilectum Christo huius bibisse calicem, licet placidâ non crudâ morte perfunctum. Hussitam Iobum patientiæ Martyrem, à Chrysostomo

Martyrio.

Athanas. in Vita S. Anton.

Martyres sine sanguine.

Seuer. Sulp. epist. 2.

Laurent. Iustinian. serm. de S. Martino.

Marc. 10. 39.

S. Chrysost. hom. 3. in 1. Thess. Bern. serm. 1. in Cant. Ambros. 1. de Virginib. Chrysost. in cap. 11. 2. ad Cor.

dici liberè, à S. Bernardo mortificationi martyrium adscribi, castitati à S. Ambrosio, commiserationi abs S. Chrysostomo; quidni ergo pari titulo ac iure illi charitati, quæ alterum impendit Deo ac egentib? sanguinem: hoc est pecuniam sæpè natiuo rubentiq; in venis chariorem, quàm vitam suam & substantiam ducunt, vt eius causâ, vel præsentissimis periculis caput exponant.

Præsertim qui moriuntur in exercitio charitatis.

13 Cæterùm ad Martyrij laudem & coronam longè propius accedunt, qui pia generosaque charitate ducti, spreto afflatus contactusque contagiosi periculo tabidis variâ infectis lue, diarrhœa fluentibus infirmis, & alijs fœtentibus, & inficientibus morbis afflictis vltrò dant operam, & vitam ipsam addicunt, impenduntque. Scio non placuisse Censoribus, quamuis multis Doctoribus, non improbatos libros, *de Martyrio per pestem, & glorio-*

Theophil. Raynaud.

gloriosum inuictæ mortis triumphum. Vt talis controuersiæ iudex esse non possum, sic neque Patrociniũ mihi sumo, à rixis alienus sum perquàm maximè; à certantibus ergo longius abscedere placet. Aliud hîc asserere nec mens nec animus fert, quàm quod est extra litem. *Primò*, posse afflari aliquem & infici dum ex mera charitate in Nosocomio iacentibus ministrat, & ex eo pietatis officio mortem oppetere. Istud qui negaret, aliam nollem peruicaciæ pœnam subire, quàm ipsum periculum: vt vel suo disceret exemplo, quàm quotidianum sit experimentum huiuscemodi. Faciamus ergo vnum aliquẽ in illo miseriarum theatro, & arenâ piè & strenuè desudantem ac Christiana mente certantem, halitu pestifero infectum occumbere; rogo num in eum cadat quod Christus aliquando dixit: *Maiorem hâc dilectionem nemo habet, quam vt animam* Ioan. 15. 13.
suam

suam det pro amicis suis, quod palmæ genus virtus hæc heroica mereatur, nihil disputo. Scio tamen Patres, nō paucos eam Christi Domini sententiam, fidei Martyribus applicâsse. Scio S. Ioannem sic aliquando locutum. *Christus pro nobis animam suam posuit, & nos pro fratribus animam ponere debemus*, & eo nomine pientissimum Dominum esse antesignanum & exemplar Martyrum. Scio S. Thomam Theologici pulueris Agonothetam concludere non à sola fide, sed ab alijs virtutibus Martyrij coronas distribui. Scio docuisse Valentiam non ignauum Christianæ doctrinæ pugilem ad lauream Martyrij nihil opus esse, vt mors inferatur ab alio. Scio tandem in fastis Ecclesiæ, tùm Romanæ, tùm Græcæ claram esse solennemque memoriam eorum, qui pro Martyribus habiti sunt, quod affectis peste Alexandriæ afflati ipsi in ea pietatis palæstra defuncti sunt.

Quæ Martyrem faciant.

1. Ioan. c. 3. 1.

14. Con-

14. Contentio misericordiæ cum virtutibus alijs, quæ vel mentes ad Deum dirigunt, vel mores humanos regunt, vt adæquatior est, cùm eiusdem sint generis & ordinis, sic à Patribus familiarius instituitur. Omnes quasi per areolas distinguit S. Gregorius Nazianzenus, & cùm singularum decorem pulchritudinemque viuis eloquentiæ suæ coloribus depinxit, liberè tandem fidenterque profitetur nullam suis oculis sic abblandiri, nullam sic placere, vt amorem pauperum, cui ornando, reliquam benè longam orationem impendit. Apta est omninò & illustris Ezychij moralis allegoria, cùm virtutes Mosaici tabernaculi cãdelabro comparat septem lampadum fulgore splendido, quibus aliundè non suppetat oleum nutriendæ flammæ necessarium, quàm abs tenero illo & efficaci alienæ miseriæ sensu. Grauiter vt solet S. Leo, absque misericordia reliquas

Comparatur misericordia cum virtutibus.

Greg. Naz. Orat. de amore paup.

Ezychius in Exod.

Leo serm. 5. 5. de Collect.

quas non prodesse virtutes pronuntiat, quod nullus absque illa misericordiam consequatur.

15. Vt ad Theologicas cœli suspices veniamus: Laudatus proximè S. & Magnus Leo, pro mortua fidem habet & cadauere virtutis, quæ se per eleemosynas non prodit. Suspecta dubiaque valde est Cæsario Arelatensi, quam eleemosynæ non probant. Salomon misericordiam ac fidem, vt germanas & speciali fœdere iunctas, inter se sociat, dum sic loquitur: *Misericordia & fides te non deserant*, non est tamen minùs fida, nec minùs arcta spei cum misericordia societas ac necessitudo, sibi enim non tantum mutuo dant manus, sed vitam: Spes enim, vt ait Chrysostomus, ad credendam sementem vt agricolam, sic Christianum impellit: illum agris suis, hunc miserorum manibus: Sed vicem misericordia rependit, dum spem ipsam alit & corroborat: Istud

Cũ Theologicis cũ fide.

Cæsar. Arelat. hom. de eleem.

Prou. 33.

Cum Spe.

Chrysost. hom. 51. in Genes.

Istud porrò affirmatè testatur & enuntiat futurorum præsagus Tobias. *Fiducia magna erit coram Summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam*; nec minùs fidenter Osee: *Fac misericordiam, & iudicium iustum, & spera in Deo*: quasi tunc tantùm spei locus sit, cùm illi misericordia præit, & suffragatur. *Tob. 4. 12.* *Osee. 12. 6.*

16. Abuteretur, ne dum abundaret otio, qui cum charitate misericordiam comparare laboraret: cùm inter se consentiant, adeò, vt vix ipsis nominib⁹ discrepent. Charitatis germana proles est misericordia, & huius effectus vulgò charitatis nomine venit; peti charitas, dari, accipi, dicitur communiter, quasi non sit aliud beneficentiæ Christianæ munus; talem enim, vt admonui supra, non Philosophicam in hocce Commentario attendimus, Diuinum amorem accendere meditatione maiestatis illius infinitæ, incircumscriptæ, & perfe- *cum caritate.*

ctionum

ctionum omnium abysso infinita digna res est ac sublimis: sed opinor, non minus est accepta Deo pietas, quæ ad proximi inopiã respectans, & ingemiscens succurrit propitia, & ipsius amore Dei opitulatur. Hic enim fortiorem se probat, vt ille videatur excelsior. Dicam aliquid amplius, & magno dicam authore Euangelista Apostolo

1. Ioan. 3. 17. ipsiusque verbis: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?* vnde certò colligas, nunquam destitui charitate, qui efficacis misericordiæ virtute sit præditus.

Cum virtutib⁹ moralibus.

17. Cum nobili quaternarum virtutum moralium choro excellens est ac intima misericordiæ aduersus egenos consensio. Et quidem

Cum prudentia.

cum earum principe prudentia illustris est planè. Cùm enim prudentes illi dicantur existimatione publica, qui rem suam agunt, in tuto

collo-

collocant, & cum luculento fœnore augent: nulli id certiùs consequuntur & vberiùs, quàm viri misericordiæ, vt eos Sapiens nominat. quibus oppignorantur beatæ æternitatis opes, qui Deum habent debitorem bonæ fidei, & opulentum vadem, quibus dictum est: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo,* quo pauperum manibus deportantur opes, Laurentio teste, vbi nec ærugo demolitur, nec fures effodiunt, quod ipse Christus admonuit, vnde sibi merito huiusce modi Epitaphium dictauit quidam in pauperes largus; *Habeo quod dedi, perdidi quod seruaui.*

Matth. 5.7. *Matth. 10. 21.* *Luc. 12.33.*

8. Vberes iam misericordiæ fructus triplici solent appositaque similitudine Patres exponere. Illam sumit ab agricultura Chrysostomus, aduertitque triticum reconditum in horreo sensim absumi, creditum terræ fructum ferre, sobolescere, &

Misericordia collata sementi Mercimonio, fœnori.

Chrysost. hom. 7. de Pænit.

agricolæ opes augere, non ſine periculo tamen, quòd frugibus tempeſtates incertæ admodum moderentur, cùm nullâ ex parte dubius ſit eleemoſynæ fructus. Exemplo mercimonij vtitur inter Sanctos diſertus Nolæ Epiſcopus: *Videte commercium* (inquit) *ſpirituale, & ſi poteſtis, negate nos auaros, qui terram vendimus vt tributum, vt immunitatem regni cum æternitate coëmamus.* Compendioſa eſt profectò iſta nundinatio, in qua, vt Chryſologus ait: *Terra datur, cœlum accipitur: denarium datur, regnum recipitur: datur fruſtum, accipitur totum.* Ampliùs aliquid & magnificentiùs in eandem rem loquitur ipſe fons omnis ſapientiæ Spiritus, cùm eleemoſynæ lucrum fœneratitio, hoc eſt, omnium maximo, ac fortè improbo diſertè comparat. *Fœneratur Domino, qui miſeretur pauperis,* quare laudatus modo Paulinus exclamat: *O Diuinæ Bonitatis abundantia, qui de datis à ſe diuitijs*

Paulin. epiſt. de Gazoph.

Chryſol. ſerm. 8.

Prou. 19, 17.

ultijs soluit vsuram, sed munerum suorum debitorem constituit! atque hic opportunè Chrysostomus monet: *Da pauperi, vt Deum habeas debitorem; in rebus humanis crimen est vsura, apud Deum laus est, quia nimirum euerti solent fœnore opes hominum, exhauriri diuinæ non possunt.* *Chrysost. hom. de Eleemos.*

9. Sed cum pia profusio suum ipsa fontem exhauriat, & ad spargendum proiecta sit, non ad congerendum intenta, plusquam paradoxum non nemo censebit, quod est de lucro benignæ liberalitatis dictum. Difficultati sapientibus responsis occurrerunt Patres. Hieronymus primum his verbis: *Plus dat pauper, quàm accipit; Nos damus panem, qui ipsa die consumitur, ille pro pane reddit nobis regna cœlorum.* Sic loquitur Salomonis illud exponens: *Alij diuidunt propria, & ditiores fiunt,* subditque: *Pauperi damus temporalia, ille dat spiritualia.* Concinit Hieronymo Ambrosius, & eandem eleemo- Misericordia ditat. *Hieronym. in cap. 11. Prou. 24.* *Ambros. 1.*

synæ vtilitatem diſertè notat. Alterius generis emolumentum attribuit illi Iſidorus Peluſiota, qui ſcaturienti fonti comparat liberalitatem in pauperes; quemadmodum puteo Clemens Alexandrinus, multa paucis complexus in hunc modum: *Qui putei ſcaturiunt, quò magis hauriuntur, citiùs replentur*; ſignificans eò ſemper certo diuinæ prouidentiæ conſilio affluere opes, vnde ad egenos effluunt. Abrahamum, Iobum, Tobiam, Patriarcharum ternionem teſtes nobiliſſimos producere poſſum aſſertæ veritatis; quot enim bonis ditauit primùm hoſpitalis charitas, quem ad principum opes euexit, cùm priùs paſtor eſſet extorris, ac propemodum vagus? alteri qui ſe profitebatur, oculum cæci, pedem claudi, duplicato fœnore reddidit omnia, quæ varij & atroces illi caſus ad conſtantiæ periculum à Deo immiſſi eripuerant. Tertius tandem exul, captiuus,

Iſidor. Pel. L. 1. ep. 468. Clem. Alex. cap. 3. Pædag. cap. 7.

uus, & egens, solis abundans operibus misericordiæ, quas non expertus est tandem Dei propitij benedictiones? quoties occulto, quoties manifesto miraculo renouatum est multiplicatarum rerum instar olei Sareptanæ viduæ prodigium? Id experti sunt sæpè ac sæpiùs S. Ioannes Alexandrinus, ab eleemosynis nominatus, Gregorius Magnus, S. Germanus, Eleazarius, Antoninus, Catharina Senensis, & alij ad amorem pauperum impensè propensi,

18. Prudentiam proximè Iustitia sequitur, quam eodem quo eleemosynam nomine à sanctiore lingua designari Interpretes non pauci adnotant: Cæteros inter Cornelius, Velasques, ac Iustinianus, & hasce rationes suggerunt. Primò, quòd officia piæ charitatis sint communiora, & quotidiana iustorum opera. Secundò, quòd eadem sint omnium certissima ac ferè vniuoca Iustitiæ, vt plenum virtutum cho-

Misericordia cum iustitia cōparata imo. cum Generali.

Cornel. à Lap. in c. 9. 2. ad Cor. Velasq. in c. 2. ad Phil. p. ℣. 1. ant. 8. n. 1. Iustinian. in Tob. c. 4. ℣. 7.

rum ſonat, & ſanctitatem, argumenta. Tertiò, quòd breuiſſimam aperiant tutiſſimamque ſternant viam ad Iuſtitiam conſequendam. Quartò, quòd ad conſeruandam, augendam, reparandamque longè plurimum valeant.

2do. cum Iuſtitia cômutatîua.

19. Rectiùs videntur & ſimul altiùs collimâſſe Patres, qui liberalem miſericordiam cum ea iuſtitia componunt, quæ morales inter virtutes ſecundum gradum obtinet: quia nempe, vt ex ijs collegit citatus Iuſtinianus: Primùm, homo piè largus Deo pendit rependitque, quod is iuſtè exigit. Secundùm, quia indigo quod ipſi debetur tribuit. Tertium, quod humanitatis officiò, ad quam nati factique ſumus, ſatisfacit, *cùm nihil tam ſecundum naturam ſit* (quod dixit Ambroſius) *quàm iuuare conſortem naturæ*, audiendus omnino cùm ſubijcit: *Sciens qui largitur Deum communiter omnibus dare diuidit, cum eis qui copiam*

Ambroſ. in cap. 9. 2 ad Corinth.

piam non habent. Iustus est ergo, qui sibi soli non detinet, quod scit omnibus datum. Eadem est Gregorij mens, dum sic ait: *Quando pauperi necessaria damus, sua damus illi, non nostra.* Eam ob rem S. Chrysostomus nos bonorum dumtaxat dispensatores agnoscit: quorum sit penes Deum ius atque dominium. Vnde hic diuitem compellat: *Tu non accepisti ad deuorandum, sed ad eleemosynas, bona tua esse ne reputa; Deo redde, quod suum est.* Significantius etiam Basilius eundem affatur: *Esurientis est panis, quem detines; nudi vestis, quam capsa includis.* quod expressit aliquando Bernardus: *Deus ore pauperum petit, pauperum manibus recipit,* inquit Nazianzenus, huic autem sine mentis ingratæ nota, quæ exosum est omnium maxime iniustitiæ genus, negari non potest. Aliud quid suggerit S. Antoninus, & ad iustitiam pertinere Eleemosynam docet, quia nimirum ad satisfaciendum maxime

Greg. 3. p. Pastor. ad m. 22.

Chrysost. hom. 8. in Matth.

Basil. orat. in diuit. auaros.

Bernard. epist. 42.

Nazianz. or. de paup. amor.

mè confert, & ad iuſtitiam ſatisfa-
ctio pertinet.

Miſericordia cum fortitudine cõponitur. Prouerb. 31.

20. Quod Heroicis factis Mulieris fortis Sapiens annumerat, *quod manum ſuam aperuit inopi, & palmas ſuas extendit ad pauperem,* Non modo nouum, & abſonum videri queat attendenti piæ ac teneræ mentis potiùs eſſe miſereſcere, & egeſtati ſuccurrere, quàm fortis ac firmæ. Verum enimuerò ſi alter ſapiens filius Sirach *feciſſe mirabilia profitetur diuitem, qui poſt aurum non abijt.* hoc eſt, qui non concupiuit auidè, nec quæſiuit, num generoſiùs etiam illum facere confitetur, qui liberaliter aurum à ſe abdicat, & in pauperes ſpargit? Sed eſto mediocris ſit fortitudinis opes ſuas dedicare charitati, at cuius tandem illud eſt, caput & vitam eidem in noſocomijs conſecrare, fœtorem ac ſitum ſpirantium cadaucrum bibere, virulenta vlcera tractare, diarrhoea fluentibus miniſtrare, tabidos

Eccleſiaſt. 31. 8.

ipso afflatu noxios versare, cum omnibus damnatæ afflictæque mortalitatis miserijs quotidie colluctari, & cum horrida morte confligere? qui ad functiones eiuscemodi Christianam fortitudinem negat esse necessariam, hunc ego ad experimentum inuito, ad periculum prouoco,

21. Si Castitas speciosa est temperantiæ corona, huius Virginitas pretiosissimum est Margaritum. Patres tamen probi gemmarum, hoc est Virtutum, æstimatores Virginum, quantumuis illibato pudori misericordiam longè præferunt; quod iudicium Christi parabolica concione nititur, qua descripsit prudentes & fatuas: ibi enim, vt ait Chrysostomus, *expellitur Virginitas si eleemosynam non habeat.* aduertitque Saluianus istarum lampades non fuisse extinctas adhuc, nec omnino caruisse oleo: quandoquidem fulgebant etiamnum, dicebant enim, *quia lampades nostræ extinguun-*

Misericordia virginitati præposita.

Theophyl. Euthym. in Matth.

Matth. 25.

Chrysost. hom. 33. ad popul.

Saluian. lib. 2. ad Ecclesiam.

tinguuntur, vt inferam⁹, quod ait hic author, *sine larga misericordia nec integritatem ipsam virgini profuturam.*

22. Jllà salutis nostræ inimica caro, tam cuique cara *Vt nemo vnquã odio habuerit*, Apostolo teste tam infensa nihilominus & infesta, vt concupiscat aduersus spiritum, vt semper suis illecebris periculosè sãctos exercuit, suis & stimulis importunè: sic ab his spontaneis afflictationibus varioque pœnarum genere castigata est magno constantiq; feruore, nec enim alios agnoscit Apostol⁹ cultores sanctitatis, quâm *qui carnem suam crucifixerunt, cum vitijs & concupiscentijs*, quid est autem in crucem agere, nisi cruciare vigilijs, & parcitate somni, quam chameunijs, ciliciorum asperitate, frigoris aut caloris patientia, vel laboris improbi tolerantia, vel certè quod vsitatiùs est ac communiùs, ieiuniorum rigore, vel strictioris legibus abstinentiæ. Isthæc enim vulgò,

Mortificationi & Ieiunio.

Ephes. 5. 29.

Galat. 3. 17.

Galat. 5. 24

39

vulgò suis imponit & præscribit Ecclesia: Inde tot prodierunt ieiunij Orationes Panegyricæ, Basilij, Chrysostomi, Augustini, Leonis, Chrysologi, Cæsarij, Cassiani, aliorumq́; Patrum, sed omnes tamen misericordiæ ieiunia longè cedere profitentur. Apertissimè ac breuissimè Innocentius III. *Bonum est ieiunium, sed melior eleemosyna,* disertè S. Leo: *Ieiunium sine eleemosyna non tam purgatio animæ, quàm corporis afflictio, magisq́ ad auaritiam, quàm ad continentiam referendum est.* Sed eleganter, vt solet, aureo stylo Chrysologus: *Est ieiunium castitatis murus, pudicitiæ propugnaculum, ciuitas sanctitatis: est ieiunium inuictus Christianæ militiæ principatus, sed in his virtutibus ieiunium tunc viget, tunc vincit, tunc triumphat, cum duce misericordia pugnat. Esurit ieiunium, ieiunium sitit, quod non pietatis cibo pascitur, quod potu misericordiæ non rigatur.* Triduani ieiunij squallo risq́ue ac gemitus perseue-

Ieiunij laudatores & laudes.

Innoc. III. *de eleemos. cap.* 4.

Leo. serm. 4. *de collect.*

Chrysolog. serm. 8.

2. *Reg.* 12. 16.

rantia exorare ægrotanti filiolo salutem Dauid ipse nunquam potuit: vitam mortuo modica stipe Elizæo
4. Reg. 4. erogatâ Sareptana vidua impetrauit. Sed quis grauiùs aut eloquentiùs Isaia? audiendus omnino: Inducit primùm querentes Hebræos,
Isaie. 58. *ieiunauimus, & non aspexisti*; tum reponentem Dominum. *Nonne hoc est magis ieiunium, quod elegi? frange esurienti panem tuum, & egenos vagosq; induc in domum tuam, cùm videris nudum operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum.* Neque verò id mirum: diuinę siquidem tùm sapientię, tùm suauitati congruentiùs est, misero afflictoque consolationem impendi, quàm homini iusto pœnam & vexationem infligi.

23. Concludet alias omnes comparatio misericordiæ cum Oratione, a qua decet auspicium sumere, quidquid agimus & finem, huius elogijs pleni sunt libri adeò magnificis,

Misericordia cum oratione cōtentio.

ficis, vt illi quasi obnoxiam esse velint Summi Numinis vim ac potestatem: alijs tamen in cœlum altiùs feliciusvè alis ferri, quàm misericordiæ negant Patres. Hanc siquidem Orationis volunt esse præludium aptissimum, adminiculum potens, exercitium efficax, & inuitamentum eloquentissimum. Quatuor has Orationis laudes totidem verbis exequor.

24. Sapiens iustumque Ecclesiastici monitum est: *Ante Orationem præpara animam tuam.* Hunc in finem legem Exodi repetit Author Operis imperfecti: *Non apparebis in conspectu meo vacuus*; subditque: *Vacuus autem intrat, qui veniens ad orationem, nullam eleemosynam facit: quia sicut oleum lucernam accendit, sic fidem ac spem in Deum alunt misericordiæ opera.* Maius quid Cæsarius loquitur, cùm Deum indicat pia stipe ad preces audiendas aduerti. *Vnusquisque* (inquit) *studeat, ne ad Ecclesiam vacuus*

Optima ad orationem præparatio eleemosyna

Ecclesiast. 18. 25.
Exodi. 23. 17.
Author Op. Imperf. in Matth. hom. 15.

Cæsar. hom 22.

cuus veniat; debet enim aliquid exhibere, qui optat accipere. Eam in rem, prisco nec vnquam intermisso vsu & instituto, ad templorum valuas & porticus pauperes sedent, qui Dei nomine ac vice oblata ex pietate admittant, & opportunè Sapiens admonet: *Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperum, & ipse clamabit, & non exaudietur*: argutè igitur, sed non minùs verè Innocentius III. Domus nostræ Romanæ conditor. *Bonum est rogare, sed melius erogare*: quia nimirum præstat vtrumque eleemosyna, quæ sic descendit ad proximum, vt ascendat ad Deum, necè minus orat, cùm aperit inopi manus, quàm cùm iunctas Deo tendit, nec enim melioribus potest suffragijs Oratio niti, quâm eleemosynis, vt S. Leo dicit. Vndè sapienter Augustinus, *vis Orationem tuam volare ad Deum, fac illi duas alas, ieiunium, & eleemosynam.*

Innoc. III. tract. de eleemoſ.

Leo hom. 6. in Ieiun. decimi mensis.

August. in Psalm. 43.

25. At enim grandis est prætere-

rea

rea stipis Christiana mente datæ prærogatiua; quod ipsos pauperes quasi totidem apud Deum Oratores constituit, eorumque linguas ad Orationem soluit & incitat. Id à S. Hieronymo notatum his verbis: *Qui libenter opera charitatis exhibuit, habet multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri.* Atque hæc ars est & industria etiam tùm orandi, cùm quiduis aliud agitur, à Chrysostòmo laudata. *Cùm tacueris infinita pro te ora pauperum patrocinabuntur.* Nec sine fructu ab Abbate Lucio reuocata ad praxim, teste Rufino. Is enim intentus erat labori, pretiumque operis sui diuidebat egentibus, vt hi preces interea Deo funderent, dum ipse quiesceret, aut alijs vitæ necessarijs inseruiret. Scicbat is illud Dauidicum: *Desiderium pauperum exaudiuit Dominus,* quorum ideò non minoris faciendæ sunt Orationes, quàm pulcherrimum quoduis Regij Psaltis can-

Facit orare pauperes.

Hieron. ad Nepotian.

Chrysost. hom. 57. ad populum.

Ruffin. l. 3. de Vit. Patrum.

Psal. 19. 17

Chrysost. in Psalm 12. canticum ex S. Chrysostomi sententia, & admodum timendæ sunt apud Deum querelæ ac lamentationes, qui iam olim monebat per *Deuteron. 15. 8.* Moysen. *Nec contrahes manum, sed aperies eam pauperi, ne clamet contra te ad Deum, & fiat tibi in peccatum.* Adnotat etiam quid maius digniusvè *Et ipsam Ecclesiam.* *Chrysolog. serm. 15.* Chrysologus Ecclesiam scilicet vniuersam, preces suas ac vota pro homine pauperum amante interpo*Psalm. 40.* nere, dum canit: *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.* Deinde: *Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum, & non tradat eum in manus inimicorum eius. Qui audiuit* (inquit) *rogantem egenum, audit orbe toto pro se Ecclesiam sic rogantem, Dominus conseruet eum, &c.*

26. Iam ponamus mendicum aliquem eiusmodi, vt nec sciat, nec velit attollere vocem in cœlum: faciamus indignum, quem Deus audiat. Isto etiam silente, ipsa eleemosyna, quam operibus clamantibus

ıs Clemens Alexandrinus adnu- Clem. Alex. 4. ſtromat.
erat, non tantum vocalis eſt, ſed
ſerta & eloquens, vt Eccleſiaſti-
s ſignificat. *Conclude eleemoſynam in* Eccleſiaſt. 29. 15.
de pauperis, hæc pro te exorabit, ſcili-
t Oratione victrici. Gratulabatur
cauſa Theodoro Medico Ma-
ıus Gregorius, habet veſtra ope-
tio vocem propriam, quæ ad au-
s Dei ſecreta clamat, ſicut ſcri-
um eſt: *Conclude, &c. vt ſuprà.* Et
ndem Chryſoſtomus ſublimem
magnificum eloquentiæ ſuæ ge-
um ſequutus, eleemoſynam de-
ribit Reginæ inſtar cœlos ingre-
entem, & honorificè cum vene-
tione admiſſam abs cuſtodibus
ngelis, ad ſupremum Dei Tribu-
l fidenter accedentem, exoran-
m: quod ad conſolandos valere
urimùm puto miſericordiæ viros.

27. Comparari præterea miſe- Miſericordia cum gratijs gratis datis collata.
cordia poſſet cum ijs gratijs, quas
ri gratis Theologi volunt. Id a-
nt S. Chryſoſtomus, & S. Bruno,

Chryſoſt. de eleemoſ. & collect. Bruno in 2. ad Cor. c. 8. ℣. 11.

Aliæ laudes per Satyram.

atque illam præferunt. Demonſtrare poſſem per eam obtineri ius ac titulum filiorum Dei, quæri, inueniri, poſſideri, & excipi Chriſtum: Characterem eſſe legitimum electionis ad gloriam, pignus beneuolentiæ ſingularis Dei, pariter & miſericordiæ Matris: Angelicæ item tutelæ & victoriæ de Dæmonib⁹ reportandæ: domitricem eſſe mortis, commendatricem ad Iudicis tribunal, & deductricem in cœlum, quæ omnia diligentiùs perſecutus ſum, vbi dignitatem ac meritum vocationis S. Spiritus expendi. Non fuit hîc alia mihi mens, nec conſilium, quàm paucis oſtendere huius Sodalitij noſtri Fratribus, quantæ dignitatis ſit & meriti iſta Fraternitas, ad pauperum & infirmorum auxiliũ, & ſolatium dedicata, quàm ſublimis ſit huius finis, quantique Spiritualis fructus, vt enim diſertè Chryſoſtomus: *Eleemoſyna ars eſt omnium quæſtuoſiſſima, fons bonorum omnium;*

Chryſoſt. hom. 33. ad popul.

omnium, & quasi quadam benedictionum matrix: vt hinc primum sancto accendantur feruore ad eiuscemodi pietatis opera, neque vili æstiment, sed in pretio habeant suam illam cum Ordine Regulari Societatem, qui profitetur institutum eiusmodi, cuius sanctitati non magis derogant mores Fratrum, si qui licentius viuunt, quàm Ecclesiæ puritati officit peccantium Christianorum turba.

CAPVT IV.

Fraternitas S. Spiritus, Quando, Vbi, & à quo, & quomodo sit instituta.

1. FRaternitas S. Spiritus, Ordinis sibi cognominis soror verius, quàm filia nuncupari potest, cum eodem quasi partu ex eodem sit Patre, vel authore progenita, quod alijs nullis vel certè

Fraternitas Ordini Sancti Spiritus coæua.

 paucis

Ioan. And. à Coppenst. lib. 2. de Fratern. Rosar. c. 6.

paucis obtigit: nec enim discutere placet, quod ait Ioannes à Coppenstein, id esse singulare Societati Rosarij, quæ tardiùs omninò nata est, quàm nostra: vt ex Nauarro constat, qui ortum illius diligenter inquirit. De Institutore igitur paucis hic dicam, plura si studiosus Lector optat, Ordinis memoranda consulat.

Nauarr. miscell. de Orat.

Guidonis Institutoris genus nobilitas & religio.

2. Guido filius Guillelmi Montis-Pessulani Dynastæ, & Matyldis à Burgundia Hugonis secundi filiæ illustrem ab vtroque sanguinem traxit. Clarius est Tolosanorum & S. Ægidij comitum nomen, quàm vt noua luce indigeat. Ab illorum stirpe Montis Pessulani Dominos seu Comites, vt indigitantur à multis, deducit illustrissimus Scriptor Albigensis Episcopus; Ducum Burgundiæ, à quibus mater Guidonis est orta, splendidior etiam fama est. Huius frater natu maior Guillelmus exemplo Maiorum dictus, vxorem duxit

Alfons. d' Elbene. de gente & fam. March. Gothia.

duxit Eudoxiam Imperatoris Constantinopolitani filiam, quo ex connubio nata est Maria, quæ Petro Aragonum Regi nupsit, & dotis nomine dynastiam Montis Pessulani ad Aragonios transtulit, quibus ex affinitatibus intelligitur, qui fuerit Guidonis nostri nobilitatis gradus. Sanguinis puritati respondisse mores probant non pauca. Patrem Guidonis inter Principes censet Guillelmus Tyrius, qui cruce signati ad expeditionem sacram primi omnium Syriam tenuerunt. Fuitq; gens illa sic addicta Virginis Christiparæ cultui, vt propriam nobilitatis tesseram huius throno insidentis effigiem esse voluerit, cuius ad pedes antiquum scutum bizantino argenteo nummo impressum, vt suæ venerationis, sic Virgineæ protectionis pignus & monumentum iaceret. Atque hoc etiamnum Ciuitas Mons-Peliensis hac ætate symbolum præfert.

Guillelm. Tyr. lib. 1. primi Sacri, cap. 17.

 3. Con-

3. Coniugio aliquandiu illigatum fuisse Guidonem domestica aliquot documenta habent: post ab vxore liberum Templariorum, quorum tum temporis Religio florebat, ac vigebat disciplina, sacram illum militiam professum memorant Fratres à S. Martha, Nosocomium tandem apud Montem-Pessulanum condidisse, Ordinem S. Spiritus instituisse, & huius Regulam dictâsse constat ex pluribus Innocentij III. Bullis, & alijs ineluctabilibus argumentis, quæ in dissertatione de Capite Ordinis S. Spiritus, & in memorandis disseruntur fusiùs. Hic ergo vir pietate non minus, quàm nobilitate illustris, probatus admodum laudatusq; abs nominato Pontifice, Ordinis militaris exemplo quem fuerat professus, in sodalitij sui subsidium instituit & adlegit Fraternitatem, quam Eugenius IV. iam olim ante ducentos & ampliùs annos Confraternitatem magnæ authori-

Viduus Templarijs se adiunxit inde Nosocomiũ & Ordinẽ fundauit.

Fratres à S. Martha. In genealogia Domus Franciæ.

Antiquitas Fraternitatis etiam ante Innocentiũ III.

thoritatis deuotarum vtriusque sexus personarum appellabat in Bulla anni *1446.* quia nempe tum ætatis supra ducentos ac quinquaginta annos abs institutione numerabat. Cùm enim Ordini compar ortu fuit, & hic primùm ab Innocentio III. confirmatus sit anno Christi, *1198.* Pontificatus primo. Cùm iam in diuersis Prouincijs supra tredecim erectas haberet Instituti domos, certò infertur Fraternitatem ipso Innocentij Pontificatu, plurium annorum interuallo antiquiorem esse, vt si alijs fratrum multitudine, pietate ac disciplina florentibus nunc cedit, de ætate saltem, nulli planè concedat.

4. Quæ fuerit erectæ Fraternitatis forma, quis ritus aut modus, explicari nec clariùs potest, nec ad fidem aut informationem, consolationemvè Fratrum expressiùs, quàm si ex Regula ab ipso Fundatore dictata, ad verbum præscripta Quæ sit forma Fraternitatis instituta.

formula deſcribatur. Sic igitur Capite quarto Regulæ legitur.

Quomodo Societas noſtra petentibus detur.

CVm aliquis ſocietatem Fratrum petit, & Orationibus eorum voluerit ſe commendare, in Capitulo proſternatur in terra. Et hic incipiat Prior, vel Sacerdos hos Pſalmos: *Leuaui oculos meos. De profundis. Ecce quàm bonum. Kyrie, Pater noſter.*

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera nos à malo.*

℣. *Saluum fac ſeruum tuum.*

℟. *Deus meus ſperantem in te.*

℣. *Mitte ei Domine auxilium de Sancto.*

℟. *Et de Syon tuere eum.*

℣. *Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam.*

℟. *Et ſalutare tuum da nobis.*

℣. *Domine exaudi orationem meam,*

℟. *Et clamor meus ad te veniat.*

℣. *Do.*

℣. *Dominus vobiscum.*

℟. *Et cum Spiritu tuo.*

OREMVS.

DEVS, qui es fons totius misericordiæ, spes & consolator lugentium, vita & salus ad te clamantium: Exaudi preces populi tui, & illorum, qui se in nostris orationibus commendant: vt eum tuæ potentiæ dextera protegat, & defendat: quatenus tibi soli Domino secura mente valeat deseruire, atq; ab omni tentationum molestia liberatus, tranquilla pacis salute pietati tuæ continuas agere gratias mereatur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, &c.

Alia Oratio.

DEVS, qui es iustorum gloria, & misericordia peccatorum; pietatem tuam humili prece deposcimus; vt famulum tuum N. benignè recipias, & pietatis tuæ ei custodiam impendas, vt ex tota mente tibi deseruiat, & sub tua protectione con-

ſiſtat. Et quando eius extrema dies aduenerit, ſocietatem Sanctorum percipiat: cum quibus inenarrabilem gloriam ſine fine poſſideat. Per Chriſtum Dominum noſtrum, Am.

Alia Oratio.

PRecamur te Domine, vt intercedente Beata Virgine Maria, cum omnibus Sanctis tuis, famulo tuo N. indulgentiam tribuas peccatorum, opus eius perficias in bonum, miſericordiam & gratiam tuam ei concedas: fide, ſpe, & charitate eum impleas; mentem eius ad cœleſtia deſideria erigas, & ab omni aduerſitate defendas eum, & ad bonam perſeuerantiam perducas. Per Dominum noſtrum IESVM Chriſtum Filium tuum, &c.

Poſt hæc detur illi cum libro & ſtola petita Societas; Priore vel Sacerdote dicente:

Damus tibi (*vel vobis*) Societatem noſtram, ex participatione Orationum noſtrarum, & beneficium

eleemosynarum nostrarum. *Et dicitur* Deo gratias.

Postea osculetur à fratribus, & scribatur in libro Confraternitatis, & illud etiam, quod dare promiserit, in vnoquoque anno, & cùm defunctus fuerit conscribatur in Kalendario.

Isthæc si cui pietatem, & instituti, & Institutoris non spirant, si non inspirant pietatis sensum, & spiritum, is profectò duriorem se agnoscat, & ad res pias, gustandas probandasque minùs benè comparatum. Ego certè sinceram illius æui religionem, simplicem ac puram fidem, incensumque Christianæ charitatis ardorem agnosco, suspicio, veneror.

CAPVT V.

Quis finis Confraternitatis.

1. FInem esse principium in rebus moralibus. à quo non secùs ac ab obiecto Scientiæ Finis in moralibus est principium.

tiæ constituuntur, circumscribuntur, definiunturque, scitum est apud Etheologos omnes receptum, ad illam veluti legitimam regulam exigitur earum modus & forma, petitur æstimatio, pretium. Iam quo consilio Fraternitatem Ordinis Conditor erexerit, nec vlla fingi simulatione potest, nec dissimulatione tegi, quando id ipse professus est ingenuè, & in descripta supra formula expressum reliquit, ipsique Pontifices Summi sua authoritate sanxerunt. Eugenius IV. ac Iulius III. ille in hæc verba: *Inter cætera Hospitalis præfati præsidia & auxilia, ea fuisse potissimùm inuenimus Confraternitatem quandam magnæ authoritatis deuotarum vtriusque sexus Personarum.* Eam se renouare profitetur, ac de nouo erigere, *vt fauores pauperibus ipsis accrescant, ac fideles per eleemosynarum largitiones, ad remissionem peccatorum suorum, in æternam salutem spiritualibus gratijs ac muneribus inuitentur.*

Finis Fraternitatis Nosocomij subsidium.

tentur. An poteſt quid explicatiùs declarari? conferendam ſtipem is tribus florenis definit. ac ne paupertinos excluderet, & hos inſcribi poſſe ſocietatis albo annuit, prærogatiuis tamen gaudere dumtaxat eos declarat, cum alijs impoſito penſo factum eſt ſatis. Iulius III. & ſimiliter II. ſummam præſcribit, ſed Commendatori, alijſque Moderatoribus Sodalitij moderandam permittit, pro modo, facultate, ac pietate Candidatorum. Idque alij Pontifices ſtatuerunt ſimiliter. Sic Vrbanus V. in ingreſſu Confratriæ triginta denarios Turonenſes argenti dari voluit, & ſingulis annis vnum. Eugenius IV. tres auri florenos in principio admiſſionis, & annis ſingulis groſſum vnum, quod Innocentius VIII. refert in Bulla: *Et ſi ex commiſſo anni 1513. &c.*

2. Aliud ergo non fuit vnquam Sodalitium S. Spiritus, quam auxiliaris turma ad ſuppetias Ordini; in ege-

in egenorum infirmorumque beneficium & charitatis meritum, accita spiritualibusque gratijs inuitata. At hic se non scrupulus modo, sed scopulus offert offensioni, & inuidiæ patens, quandoquidem odiosum est adeo quicquam merito beneficij spiritualis exigere, vt Quæstorum munus ac nomen, æterna proscriptione damnatum, generalis Synodus Tridentina voluerit, ac Pius V. Indulgentias omnes solenni Constitutione suppresserit, pro quibus consequendis manus (vt loquitur) porrigendæ sunt adiutrices, non consentit igitur cum præsenti Ecclesiæ sensu, quidquid secus ætas tulerit ante acta, propositus ille Fraternitatis scopus.

Pro rebus spiritualib. exactiones vetitæ.

Trid. Conc. sess. 21. c. 9. & sess. 25. cap. 21. Pius V. in Bulla Etsi dominici anni 1567.

3. Vt hic euellatur scrupulus, & scopulus euertatur; do primum manus, & applaudo, vt par est decreto Concilij; malas artes, & sycophantias Quæstorum execror; proscri-

Et quidem iure merito

proſcriptioni ſubſcribo. Agnoſco Pij V. ſapientiam venerorque; ſciebat abs Lutheranis odiosè traduci indulgentias, quaſi nundinationem Simoniacam; & quamuis à tali probro & crimine longè fuerit ſemper Eccleſia Romana, vt omnem malitioſæ calumniæ præſcinderet cauſam, noua ſanctione huic malo occurrere pro ſua pietate voluit. Cæteroqui ſi ſola ſpectatur æquitas rei ac natura, quemadmodum nullis vnquam vel iniuſtiſſimis Ariſtarchis diſplicuit, quod indulgentias promereri volentibus imponuntur certæ precationes; aut ſacri alicuius loci viſitatio, vel ſpontanea inedia, ſic neque damnari poteſt deſtinata in opera pia & imperata liberalitas; qui fuit communis prioris ætatis vſus; nec enim, quod ſupra Patrum authoritate multiplici ſtabilitum eſt, minor eſt eleemoſynæ, quàm alijs exercitijs pietatis, ad meritum impetrationem, aut ſatisfactionem

Eleemoſyna 12. alia opera pia præſcribi poteſt pro Indulgētijs.

ctionem vis ac virtus. Neque verò species vlla fuit vnquam emptionis aut venditionis indulgentiarum sed mera ac putida Hæreticorum criminatio. Istorum vel infirmitati indulgendum aliquid fuit, vel malignitati condonandum.

Fraternitatibus licita ad opera.

4. Alia res est omninò, quod attinet ad Fraternitates, quæ cùm vel ad certum Dei cultum erectæ sint, vel ad charitatis opera, quæ sine sumptu non sustinentur, nulla lege sunt prohitæ, vnquam capitationes indicere sibi ad expensas instituto pio congruentes. Dubitatum est aliquando, num abs Candidatis, ingressus in Sodalitatem causà, exigi possit aliquod munus, vel certa pecuniæ summa. Id vitio carere, & omni periculo iudicat Thomas Sanchez grauis Author, cuius suffragium solet esse magni ponderis apud Theologos morales, quia nimirum non est in eo contractu timendum simoniæ crimen. Placet Con-

Sanch. Consil. tom. 1. lib. 2. c. 3. dub. 23.

conclusio, ratio non item: qua in re cum Lezana sentio, cui dubia iudicatur & suspecta, quandoquidem Sodales participes fiunt gratiarum spiritualium, quæ pretio addici sine crimine non possunt: & quamuis Ecclesiasticæ non sint fraternitates, Religiosę tamen sunt. Archidiaconus clari nominis Doctor, alijque abs Syluestro laudati probatique statutum agnoscunt legitimum, quo decernitur verbis assertiuis, vt ingrediens Sodalitatem, certam conferat summam: repudiant verò condemnantque vt iniustum, si negatiuis concipitur, scilicet ne quisquam admittatur, quin tantum dederit. Huiusmodi distinctionem inani subtilitate laborare pronuntiant Petrus de Vbaldis, Nauarrus, Lauretus de Franchis, & nominatus Lezana, & quidem iure: quia vis eadem est planè eiusmodi statuti, seu asserendo, seu negando efferatur. Concluduntq;

Lezan. tom. 2. cap. 15. n. 3

Etiam pro ingressu.

Syluest. verb. Confraternitas n. 2.

Petr. de Vbald. tr. de Canonica Episc. q. 14. n. 4. Nauar. Miscell. 6. de Psalt. Virg. Lauret. de Fran. de controu. Episc. & regul. ad decret. Congreg. de Cōfrat. SS. Sacramenti.

conſpirantibus ſuffragijs licitas eſſe collectas cuiuis Fraternitati, ſiue ab admittendis, ſiue ab admiſſis, dummodo in pios vſus impendantur: puta in Religionis aut miſericordiæ opera.

Id probat vſus in alijs

5. Certe Tridentinum Concilium ſeuerè, ſed non minus iuſtè prohibens quidquam conferri pro inſtitutione ad Canonicatus, aut Eccleſiaſticas dignitates, non vetat eas quæ fiunt ad templi fabricam, & ſimiles caſus. Non poſſunt ergo damnari conſimiles in Fraternitatibus vſurpatæ, quibus generalis vſus legi æquiponderans ſuffragatur. Religioſus eſt, quis dubitet? habitus militum S. Ioannis Hieroſolymitani, quis tamen, niſi temerarius & amentia cæcus, Statutum damnet, quo abs ſumentibus illum exiguntur centum quinquaginta ducati, non in ſtatus illius pretium, ſed in ſubſidium expenſarum, quas in bellum ſacrum illuſtris ille Eccleſiæ Catholicæ

Statut. 3. Ioan. Hieroſol. tit. 5.

tholicæ propugnator Ordo ſuſtinet? & quando illius exemplo vti cœpimus, ad rem noſtram omnino facit, quod eodem titulo de Fraternitate ſtatuitur: vt nomen Confratris admiſſi inſcribatur albo, & pariter quod ſe quouis anno daturum vltro promiſerit. Atque hoc ex fonte non dubito quin inſtitutionem ſuæ Sodalitatis Fundator noſter ſimili militiæ primùm adſcriptus hauſerit, cùm iiſdem planè verbis expreſſam reliquerit.

6. Quod iam Sodalitates varijs Pontifices priuilegijs & ſpiritualibus gratijs donarint, quas conſequuntur fratres nihil officit, nec enim iſtæ venduntur propterea. Sed præmia ſunt gratuita, & inuitamenta pietatis. Concludam præſens caput ſubtilis Scoti ſapiente dicto. Negat is, & merito, datas eſſe vnquam abs Pontificibus Indulgentias ob pecunias, quod calumniæ foret obnoxium, ſed ob ſpiritu-

Indulgentiæ nunquã venales fuerunt.

Scot. in 4. ſent. de 40.

ales fructus, ad quos pecuniæ illæ, siue stipes conferuntur; puta defensionem fidei, alimenta pauperum, captiuorum redemptionem, & similes causas, pietatem ipsam & religionem spirantes: quod improbare nemo potest, nisi vesano venenatæ malitiæ felle corruptus. Atque ita non est tantum innocens & extra calumniam, sed & sancta erogatio ad pauperum & infirmorum opem in Fraternitate S. Spiritus instituta.

CAPVT VI.

Ad quæ Officia obligentur Sodales Fraternitatis S. Spiritus.

1\. QVando humanarũ rerum finem diximus esse mensuram, capite superiori proximè, ab ipso & ab institutione inferri debet, quibus officijs & legibus adlecti ad societatem S. Spiritus

itus fratres teneantur, hîc porro generalia duntaxat attendimus & omnibus communia, non autem particularia quæ sibi statutis singularibus & proprijs, singulæ possunt societates, diuersa diuersis in locis, imponere. Est enim iuri naturali gentiumq; consentaneum, scriptoque conforme, vt Collegia quæque legitimè constituta, sibi statuta condant & leges, ponant, quibus contineatur disciplina particularis & mores proprij componantur, ea tamen conditione, ne vlla in re publicis Reipublicæ, vel ecclesiasticæ vel laicæ officiant. Sic enim habetur sapienter cautum in Iure. *Sodales sunt qui eiusdem Collegij sunt; quam Græci ἑταιρίαν vocant his autem potestatem facit lex pactionem quam velint sibi ferre, dum ne quid ex publica lege corrumpant.* Vbi consimilis refertur à Solone iam olim dictata lex. Opinatur Ricciulus, edictum esse abs Clemente VIII.

Possunt Sodalitates statuta sibi condere.

L. finali ff. de Collegiis. Illicit.

Ricciul. l. 4. lucubr. Eccles. c. 5. n. 1.

debere omnia Fraternitatum statuta Ordinarij approbatione muniri; Sed is Author ad statuta transfert, quod de sola institutione constituit Pontifex, vt rectè vidit notauitque Lezana. Siquidem absque Episcopi nutu Sodalitates non debent erigi, sed erectis ius est proprias sibi regulas dictare. Tales porro leges non expendimus hoc loci, quas locorum varietas, varias peperit, sed generales & natiuas, & vt Philosophi loqui solent, essentiales, sine quibus non habetur descripta Fraternitas nec annexæ ipsi prærogatiuæ, quibus obseruatis vbivis gentium obtinetur.

Clem. VIII. Constit. 115. Bullar.

Lezan. tom. 2. c. 25. n. 12.

2. Duas res omninò nec plures video abs ambientibus Societatem S. Spiritus exigi siuè à Conditore, siuè à Pontificibus, vt ex illius Regula constat, & ex istorum Bullis. Primùm vt aliquā in ingressu stipē conferant, & quotannis etiam aliquam. Secundò. Vt libro in hunc

Ad Fraternitatis ingressum necessaria est eleemosyna, & inscriptio.

finem

finem parato à deputatis ad id officij inscribantur eorum nomina, munus quod offerunt, & quod annuatim se oblaturos promittunt. Isthæc tantum fert institutio & vsus antiquus, Pontificum sanctionibus sæpè ac sæpiùs confirmatus, illam supra Capit. IV. ad verbum descriptam hîc repetere damnum operæ foret; Istas indicabo proximè, duo, si quidem ad dictas conditiones adnotanda veniunt.

2. Primum, quod ad munus attinet, quando hîc Historia texitur, sileri non debet, diuersum fuisse diuersis temporibus vsum; nam Institutor nullam definiuit stipis offerendæ summam, nec approbatores primi, Innocentius III. & Honorius similiter III. nec alius quisquam Summorum Pontificum vsque ad Vrbanum V. hic, vt habemus in Bulla Innocentij VIII. *Etsi ex commisso.* Anni 1485. statuit, vt in ingressu Fraternitatis darentur triginta

Eleemosyna non sêper eadem detnrminata.

ginta denarij Turonenses, inde annuatim vnus, relicta tamen Moderatoribus Ordinis admittentibus libertate, vt ex sua prudentia, pro tenuiorum facultate, quantum videretur æquum, remitterent. Clauum Ecclesiæ regebat Vrbanus post annum 1362. & hanc huius Bullam Iulius confirmauit anno 1485. aliâ, cuius initium *Romani Pontificis*. Vrbanus VI. anno 1383. Pontificatus Sexto Bulla *militanti Ecclesiæ*, eandem sanctionem innouauit, nisi quod pecuniæ loco edixit offerri posse granum, pannum, vestes, & res similes. Eugenius IV. Fraternitatis restitutor, Anno 1446. Pontificatus 6. summam præscripsit ingredientibus tres auri florenos, & annuum postea grossum; paupertinos tamen excludendos non esse adiunxit. Sixtus IV. & prudenter, & piè sic sanciebat Anno 1477. in Bulla *Illius qui pro Dominici, &c.* Pro illius (fraternitatis) ingressu ac descriptio-

ſcriptione ad ſolutionem alicuius quantitatis pecuniæ,aut rerum aliarum, niſi quantum ſuâ ſponte elargiri voluerint, aut cuiuſuis deuotio dictauerit, minimè teneantur. Nihilo tamen minus anno 1555. die 22. Ianu. Iulius III. annuatim offerendam ſtipem liberam reliquit,ſed ingredientibus quintam aurei ducati partem impoſuit. E quibus videre licet quantopere fuerit varius diuerſis ætatibus vſus, & eum qui nunc obſeruatur,vt offerat quilibet quantum velit modicum, pro ſuâ vel facultate, vel pietate, longè magis Fundatoris menti, & præſenti Eccleſiæ, ac Ordinis totius ſenſui congruere.

Eſt arbitraria pro ingredientiũ pietate.

3. Altera, quam abſolutè neceſſariam agnoui, conditio poſtulat,vt Societatem ingredientis tùm nomen & cognomen, tùm donum libro Fraternitatis inſcribatur ab eo, qui eiuſmodi facultatem habeat. Sic habet erectionis forma,

 ſic

sic decernunt explicatissimè Pontifices, & quidem Sixtus IV. hisce verbis: *Motu proprio, authoritate & scientia, irrefragabili constitutione perpetuo valitura, statuimus & ordinamus, quod singulorum vtriusq; sexus fidelium, honestæ tamen conuersationis, & famæ, hanc Fraternitatem nunc, & pro tempore intrare volentium in vrbe præsentium, pro tempore dumtaxat nomina & cognomina, qualitas in dicto libro & præfato hospitali dumtaxat, & non alibi, describantur.* Eadem verba repetit Leo X. in allegata superiùs Bulla, & Iulius pariter III. Omnes porrò facultatem absentibus indulserunt, vt inscribi & ipsi possent instar præsentium, & Iulius quidem modo nominatus refert, probatque aggregationes, & extensionem Fraternitatis à suis Decessoribus factam ad Ecclesias, Hospitalia, membra, & loca abs Romano nosocomio quouis modo pendentia, in quibus authoritate Magistri Ordinis, aut Nuntiorum

Nomina ingredientiũ & eleemosyna inscribẽda.

Absentes inscribi possunt, & aggregationes fraternitatũ.

rum, Commissariorum, vel Procuratorum eius talis esset instituta Sodalitas.

4. Vbi obiter aduerto Romanam Fraternitatem primatum obtinere præ cęteris, tanquam aliarum matricem aut matrem. Vnde meritò à Sixto V. dicta est Archiconfraternitas, & illius exemplo à Successoribus, & alijs omnibus. Romanæ primàtus.

5. Obseruanda duo prætereà sunt, & seriò quidem. *Primò*, admittendi inscribendique Fratres facultatem sic alligatam esse deputatis ad id ministris à Superioribus Ordinis, vt si quis absque tali authoritate, vel ordinaria, vel delegata scribere societatem petentes præsumpserit, nihil agat, nec quicquam ab eo scripti consequantur. *Secundò*, tam grauis momenti iudicatam esse à nonnullis Pontificibus eiusmodi scriptionem, vt admonuerint, singulatim adnotandum esse nomen, cognomen, statum seu digni- Nemo præter ad id deputatos potest inscribere.

gnita-

Quæ notanda & quam religiose.

gnitatem, fraternitatem ingredientium, ſummamque ab eis oblatam, & in annos ſingulos ſpontè promiſſam, quod interdum ac ſæpè Scriptorum rei grauitatem minus attendentium, vt exiſtimo, indiligentia prætermiſſum eſſe video, vel inſcitia. Certè Sixtus IV. eiuſmodi negligentiam non leuiori quàm anathematis pœna dignam pronuntiauit in Bulla *Illius qui pro Dominici, &c.* Sic Statuens: *Prouideat autem Præceptor dicti Hoſpitalis, nunc, & pro tempore exiſtens, quòd eleemoſynæ, & mittentium nomina, & legata, in libro ad hoc deputato deſcribantur, ſub excommunicationis pœna eò ipſo, ſi malitiosè facere neglexerint, incurrenda.* Id porrò, quod aliquot Pontifices seriò decernunt, vt in libro dumtaxat Noſocomij Romani, & non alibi deſcribantur Fratres. Iſtius quidem primatum, vt notaui, probat: ſed ad ea tantum pertinet tempora, cùm aggregandi ſocietates inſtitu-

tas

tas alibi nondum erat vel facultas, vel vſus.

6. Præſcriptis duabus illis explicatiſque legitimè fratrum initiatorum legibus, aliam natiuo quaſi iure annexam, nec prorſus tacitam à Pontificibus, ſed indicatam omittere non debeo. Profitentur ſe fraternitatem, ideò fauore ſuo ſpeciali, ac beneficentia dignari, quod erecta ſit ad defenſionem, protectionem & auxilium hoſpitalis. Audiendus pro omnibus Sixtus IV. in nominata ſæpiùs Bulla, *Illius qui pro Dominici* anno 7. Pontificatus data: ſic piè omnino præfatur. *Vt ad pia opera cunctorum Christi fidelium, vota concurrant, fideles ipſos per Confraternitatis ſpiritualis tanquam membra capiti ſuo adhærentia nexum, quibuſdam ſpiritualibus, & allectiuis muneribus proſequimur, vt exinde gratiæ diuinæ reddantur aptiores; Et vt charitatis & hoſpitalitatis deuotio eiuſdem Paracleti inſpiratione fidelium cor-*

Obligantur fratres ad protectionem Noſocomij.

dibus imprimenda per amplius in dies in eis augeantur. Tùm declarat se fraternitatem erigere ad conseruationem, defensionem, & protectionem hospitalis. Quibus ex verbis tria infero. Primò. cùm pius & sanctus fraternitatis finis sit paratum pauperibus & nosocomio auxilium, debere fratres omnino magni facere charitatis opera, & illis se præcipuo quodam affectu, ac studio peculiari dedere. Secundò. cùm ad societatem ac fraternitatem Ordinis adoptentur, hunc etiam æstimare magni debere, colere, honorare, ac tueri pro viribus, auertere iniurias, officijs iuuare, & consilijs, vbi opus foret, opportunis; vt verbo vno complectar omnia, fraternum seruare animum, fidem, ac beneuolentiam; si enim hæc exigit agnatio carnis, quidni sacratior postulet spiritualis affinitàs, & votiua in Domino & Spiritu sancto Fraternitas?

Magni facere opera charitatis & ipsum Ordinem amare.

7. Exem-

7. Exemplũ offerunt illuſtre Statuta Ordinis nobiliſſimi S. Ioãnis Hieroſolymitani ſupra iam memorata: ferunt illa, vt qui Ordinis Fraternitatem petit, etiam voto ſe adſtringat ad charitatem, & amorem pro virili obſeruandũ erga Magiſtrum, Fratres & Ordinem, iſtos, & eorum bona, ab iniurijs defendenda, & vbi quid amplius non poſſent, ad denuntiandum ſi qua in re intelligerent ipſorum rebus damnum imminere, Apud nos non exigitur eiuſcemodi pactum aut votum: ſed ex rei & talis contractus natura ſequitur quædam talis obligatio mutuæ charitatis, ac fidei, dicam etiam gratitudinis:

Alibi etiã id cum voto promittitur non item in Fraternitate S. Spiritus.

8. Eò magis, quòd noſter Ordo gratuitâ beneuolentiâ Fratribus, non ſua tantùm ſuffragia, ſed ſacrificia impendit, & ſingulis quidem hebdomadis, in Romana domo, & alijs, vt in Cracouienſi, ſolenni ritu alteram Miſſam Spiritus S. pro viuis fratri-

Ordo pro Cõfratrib⁹ ſingulis hebdomadis duas Miſſas cãtatas offert.

fratribus die Iouis, alteram Feria secunda pro Defunctis ijsdem celebat: idque Summi Pontificis authoritate sanctum esse voluit ac perpetuum, Bullam enim à Leone X. exorauit, cuius initium est: *Saluator Dominus noster* Anno 1519. in qua sic loquitur: *Statuimus, quod perpetuò qualibet Quinta Feria per circulum anni, nisi solenne festum sit impedimentum, quo adueniente, die præcedenti vna Missa de Spiritu S. cum Collecta pro peccatis, & pro omnibus Confratribus tunc viuentibus, vt omnipotens Deus illuminet eorum mentes, atque sua misericordia eis cuncta peccata indulgendo aboleat; & similiter omni Feria secunda, & adueniente simili impedimento, tertia vel alia Feria pro animabus omnium Confratrum defunctorum celebretur alia Missa solennis, cum pallio nigro supra arcam in medio Ecclesiæ locandam, & quatuor luminaribus, &c.* Religiosissimè obseruatur eiusmodi institutio, atq; ita Romæ, Cracouiæ & alibi benè

affectis in se Fratribus, ac benè de se merentibus, vt potest, Ordo rependit vicem.

9. Duobus, quæ opponi video posse, reliquum est vt hic occurram, nã si necessaria est pecuniaria contributio, vt quis adscribatur Sodalitati S. Spiritus, eâ conditione parum decorè excluduntur paupertini, quibus tamen singulari voto addictus est totus Ordo; deinde in supra descripto ritu admissionis supponitur præsentes esse qui postulant, & tamen exempla eorum innumera sunt, qui absentes scripti sunt. Ad hoc expedita responsio est, forsan in mentem Institutori non venisse eiusmodi absentium acceptationem, inuectam tamen esse non multo serius, & ab ipsis Pontificibus approbatam, & ipsis Fraternitatum Collectoribus, vt eos iam nominat Innocentius III. datam esse facultatem aliquando adscribendi Fraternitati Benefactores,

Absentes admitti possunt in Cõfraternitatem.

ctores, qui eam gratiam ab ijs expectebant. Constat ex indicibus, ex varijs Oppidis Romam transmissis, qui etiamnum leguntur. id fieri solitum supponit Eugenius IV. in Bulla superius indicata, vbi declarat sufficere, vt quis siue per se, siue per alium scribi se procuret. Planiùs etiam Iulius III. definit etiam ab Vrbe absentes in Confratres dictæ Confraternitatis recipi posse, idem Sixtus IV. expresse dixerat.

10. Ad priorem petitionem; haud scio an his qui sic obmurmurant, non magis cura sit de pauperibus, quàm de Magdalenæ pia profusione obloquenti Iudæ. Quid illi amabo dixerint de facultatibus per Bullas, quæ Cruciatæ dicuntur in Hispania concessis, quibus illi dumtaxat potiuntur, qui certam summam contulerint, nulla prorsus egestatis habita ratione? At primùm Fraternitas S. Spiritus quanta, quanta est Ordinis exemplo & imitatione,

Fraternitas tota in pauperum commodū deuota.

ne,

ne, totam se pauperibus impendit, in quorum gratiam & beneficium Pontifices hanc legem posuerunt, ne quis eius compos esset, quin stipe aliqua hospitale pauperum asylum vel re aliqua adiuuaret. Et inter alios Eugenius IV. sic edixit sæpius indicata Bulla. *Si persona adeò egens & miserabilis fuerit, vt solutionem trium florenorum eiusmodi in totum, vel in partem adimplere nequeat. Nihilominus illam ad Confraternitatem ipsam recipiendam & describendam fore. Ita tamen, quod huiusmodi concessione nostra, donec præfatam solutionem fecerit, vti non possit, volumus, & decernimus per præsentes.* Vbi duobus modis egentibus consulit, dum nec eos à Fraternitate abigit, nec eius vult prærogatiuis frui, quin se aliorum pauperum præstiterint adiutores. Et hîc repetenda venit non semel repetita concessio, vt offerendam summam, ad personarum facultatem, tenuitatem, ac modum liceat temperare, & vbi

non foret ad manum pecunia, suppleat quauis alia re. Adderem ego fidenter, & operâ; putarem enim non fore alienum à Pontificum mente, & à Ministris Ordinis indulgeri posse, vt qui aliud non habet quod offerat, societatem promereri possit operam in aliqua re Nosocomij pauperibus vtili conferendo.

Qui seruiêtes Hospitali decedunt gratijs Fraternitatis gaudent.

11. Quod ne temerè vel leuiter excogitatum à me iudicetur. Consimilem profero Sixti IV. Indulgentiam, in eorum gratiam, qui Nosocomio inseruiunt, sic enim citato proximè supra diplomate legitur: *Decedentes in prædicto Hospitali, in eiusdem Hospitalis, ac pauperum, & expositorum, eorundem obsequijs insistentes, vtriusque sexus, quàm diu perseuerauerint in obsequijs huiusmodi dumtaxat, ijsdem, quibus Confratres in dicto libro descripti, quo ad omnia in præsentibus contenta, Priuilegijs, facultatibus, & gratijs potiantur.* Atque hanc prærogatiuam

tiuam Iulius III. confirmatam voluit Bulla, *Si in vniuersa,* aliaſque ibidem adnotatas pro viuentibus. Quidni ergo extendatur is fauor & gratia ad eos, qui vltro pro ſua pietate, gratuito ſuo opere pauperes in Noſocomio ſubleuant? quæ opinatio mea probabilis eſt quidem, non tamen adeò certa, quin longè certiùs ſit, tutiuſque ad promerendas ſocietatis gratias de ſuo modicum ſaltem aliquid perſoluere.

12. Alia quædam eſt non tam obligatio, quàm conditio fraternitatem ineuntium, ab aliquot Pontificibus præſcripta, vt honeſtæ ſint vitæ ac conuerſationis, ſic enim edicit Leo X. in Bulla, *Saluator Dominus noſter,* ſic ante ipſum Sixtus IV, cuius verba repetit & approbat Clemens VII. in allegata non ſemel, vnde putarim inferendū, expungenda eſſe illorum nomina, qui cum offenſione publica in ſtatu damnato viuunt, qui verò tales ſint, erudito

Non debent admitti perſonæ inhoneſtæ vitæ.

Ricciul. de personis in stat. damn. viuentibus.

opuſculo proſequitur Ricciulus, ad quem ſtudioſum Lectorẽ remitto.

CAPVT VII.

De primis Confraternitatis approbationibus, ac Priuilegijs.

1\. VT eodem cum Ordine enixu nata eſt Fraternitas, ſic à Summis Pontificibus ſimul eſt adoptata, multiſque dotata atque ditata gratijs. Innocentius III. quem magnũ inter eiuſdem appellationis Pontifices indigitare poſſumus, Anno primo ſui Pontificatus Chriſti 1198. Regularem S. Spiritus Ordinem approbauit, ac tredecim quas iam fundarat Domos ſub Apoſtolicam protectionem admiſit, & dictatas à Guidone inſtitutiones laudauit, quibus Societatis erectio continetur, eo pacto ſaltem implicitè, vt dicunt, confirmatas. Bulla 14. Cardinalibus ſubſcripta legitur

Innocentius III. bis Confraternitatem approbauit.

legitur in Romano Tabulario. Anno inde 1204. quo fundatum inſpiratione diuina vt loquitur Leo X. & attributum Ordini Noſocomium Romanum multis muniuit priuilegijs, & ipſam Fraternitatem, de qua ſic habet § 10. & 11. eius Bullæ quā ſeptimam huius Pontificis numerauit Laertius Cherubinus. *Decernimus vt Receptores fraternitatum, ſiue Collectores veſtrarum, ſaluo iure Dominorum ſuorum, in Beati Petri & noſtra protectione conſiſtant, & pace, in terris in quibus fuerint, potiantur.* Vigebat ergo iam propagata fraternitas, quod ſequenti Priuilegio fit illuſtrius. *Simili etiam modo ſancimus, vt quicunque fuerit in veſtra Fraternitate receptus. Si forſan Parochialis Eccleſia, Cuius pro tempore Parochianus extiterit, à diuinis fuerit officijs interdicta, eumq́ mori contigerit, ipſi Eccleſiaſtica ſepultura non negetur, niſi vel excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus.* Permagni fiebat æuo illo eiuſmodi gra-

tia, cum censuras magis exhorrebat ac verebatur Christianus populus, & crebrius eas distringebat Ecclesia. Habetur etiam nunc hæc Bulla, in Chartophylacio Romano. Memorat præterea confirmatque Innocentius VIII. Bulla. *Et si ex comisso anni 1485.* alias prærogatiuas ab Innocentio III. in gratiam Fraternitatis Ordini concessas, puta facultatem componendi de restituendis dominis ignotis, & Indulgentiam in articulo mortis plenariam,.

Confirmarunt plures alij.

2. Honorius III. proximus Innocentij successor anno 1207. Pontific: 4. Concilium generale Lugduni celebrans Innocentij Bullam confirmauit. Alexander item IV. Anno 1256. easdem, ac præterea Gregorij IX. Bullam, eademque Priuilegia renouauit. Clemens VII. magno iure multoque merito laudatus à Platina, anno 1267. Pontificatus 2. & à nobis æternùm laudandus, non modo approbat supra descri-

describtas prærogatiuas, sed adiuncto etiam anathemate magis munit: *Et hoc*, inquit, *sub Excommunicationis pœna, quam in contradictores ferimus in his scriptis, cum limitatione tamen, nisi excommunicati fuerint, nominatim, vel etiam publici vsurarij.* Inde fratrum aut pauperum S. Spiritus Benefactoribus, quem in numerum omnes in Societatem adoptatos repono, sequentes Indulgentias elargitur.

1. Jn reuerentiam S. Spiritus, omnib⁹ contritis confessis, & Communione refectis, visitantibus Domos S. Spiritus in Festo Pentecostes, & per Octauam, & die ipso SS. Trinitatis, diebus singulis, Indulgentiam plenariam, & octo annorum millia, totidemque Quadragenas, quas dicit quarantenas.

Indulgentiæ à Clemente VII. Benefactoribus Hospitalis cõcessæ.

Pro octaua Pentecostes.

2. Jn festis Domini nostri, puta Natiuitatis, Circumcisionis, Transfigurationis, Resurrectionis, & Ascensionis, & in quatuor Festiuitatibus

In festis Dñi. & B. Virginis.

tibus B. V. Mariæ, nempe, Assumptionis, Natiuitatis, Purificationis, Annuntiationis, singulis diebus annos tres, & tres Quadragenas de iniunctis pœnitentijs, & quot-diebus infra Octauam dictarum festiuitatum, annum & dies 40.

Dieb. Veneris.
3. In honorem Passionis Domini nostri IESV Christi, singulis diebus Veneris per totius anni decursum Annum vnum.

Pro articulo mortis plenar.
4. Omnibus fidelibus, qui in subsidium Fratrum vel pauperum aliquid offerunt, si intra annum illum moriantur, cum pœnitudine & Sacramentali Confessione, Indulgentiam plenariam in mortis viciniæ periculo.

Pro omissionibus in horis Canonicis.
5. Sacerdotibus, Clericis, ac Regularibus, siue viris, siue fæminis veniam omissionum in recitandis Officijs, & Horis Canonicis admissarum, siue ex librorum defectu, siue ex impotentia, negligentia, aut infirmitate.

6. In

6. In participatione Stationum, Dedicationum S. Romanæ Ecclesiæ (uerba ipsa refero) & Peregrinationis Terræ sanctæ, omnes Benefactores viuos & mortuos, facimus participes & consortes in æternum. Participatio aliarũ Indulg.

7. Potestatem facit Sacerdotibus S. Spiritus, commutandi Benefactorum suorum vota, vno excepto peregrinationis Hierosolymitanæ, condonandi falso iurata, sine damno tamen tertiæ personæ, componendi pro restituendis siue vsuræ, siue furti, siue omissi pensi Canonici, aut aliorum casuum causâ, quando ijs, quibus debentur, reddi non possunt. Facultates commutãdi vota, & aliæ.

4. Profiteor prudens ac volens hac tempestate obsoleuisse huiusce modi facultates; harum reuocatrices literas indicabo suo loco. Verumenimuerò ingrato non debui silentio premere, munificam illius Pontificis aduersum nos benignitatem, Reuocata sunt modo talia Priuilegia, quãuis prius ab alijs confirmata Pontificibus.

tem, qui talibus fauoribus Benefactores nostros prosequens, illustre nobis documentum simul & exemplum gratitudinis præscripsit, & ad colendam singulari semper honore memoriam sui, vniuersum Ordinem obligauit.

5. Ioannes XXII. anno 12. Pontificatus, Christi 1288. Auenione imperans easdem Confessarijs Ordinis facultates concessit in gratiam Benefactorum. Honorius item IV. vt asseritur in Bulla Innocentij VIII. *Et si commisso nobis* anni 1485. 12. Martij. Vrbanus V. & Clemens pariter V. vt in eadem Innocentij Bulla legitur, prorsus idem indulserunt.

CAPVT VIII.

De prima Confraternitatis renouatione ab Eugenio IV.

Senec. epist. 98. SCitè apud Senecam Metrodorus: *Mortale est omne mortalium bonum.* Vnde

Vnde ineluctabili necessitate sequitur, vt senio sit obnoxium. Senescit luna mensib⁹ singulis, vt Varroni placet loqui, eidem legi obnoxia sunt, quæ Planetæ illi inconstanti subiacent, sed omnium maximè pia quæque Instituta. quæ obstinata Cacodæmonis malitia oppugnantur assiduè. Eam sortem passæ sunt Sodalitates Regularium, multoque magis Fraternitates ipsis annexæ. Certè nominatissimum Rosarij Sodalitium Ioannes Andreas Coppenstein, qui ortum eius progressumvè diligenter explicuit, fatetur extinctum fermè fuisse, sepultumque calamitatibus temporum, ab anno *1350.* ad *1464.* toto sæculi decursu, & amplius.

Senescunt omnia maximè piè instituta.

Varr. l. 2. de re rustica cap. 37.

Io. Andr. à Coppenst. l. 2. de Fratern. Rosar. cap. 15.

2. Haud felicior multò nostri status fuit, quandoquidem anno *1446.* Eugenius in Bulla *Saluatoris nostri* recitat, *in antiquis quibusdam libris repertam à se Confraternitatem magnæ authoritatis, diu penè intermissam,*

Id contigit Fraternitati S. Spiritus.

ſam, quam renouandam decreuit, priſcis ei prærogatiuis reſtitutis, & præfinita quod ſupra dictum eſt, trium florenorum ſtipe, atque vt ad eam exemplo ſuo, forſan, nouo efficacius inuitaret Chriſtianos omnes, primus omnium ſuâ manu, in hæc verba ſubſcripſit cedro plane digna, & immortali apud nos omnes memoria, quæ membrana tenuiori exarata leguntur hac etiam die. *Ego Eugenius, Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus, dono annuatim Ducatos auri Papales trecentos, & in fine mille, & ideò manu propria ſcripſi.* Capitis exemplum ſequuti Cardinales ſubſcripſere pariter quotquot affuerunt præſentes, in hunc modum: *Ego Franciſcus Epiſcopus Portuenſis, Cardinalis Venetus, S. R. E. Vice-Cancellarius, offero annuatim Ducatos Papales decem, & in fine triplum. Ego* N. *Epiſcopus Praneſtinus, protector Hoſpitalis S. Spiritus, offero Ducatos duodecim, & in fine duplum.* Atque ita alij octo coram

Papa Fraternitati inſcriptus; Cardinales & alij innumeri.

eoram ipso Pontifice sua manu Albo se inscripserunt, anno 1446. Pontificatus Eugenij 16. qui 25. Martij Bullam restitutæ Fraternitatis edidit, quæ legitur præfixa subscriptionibus adnotatis, initio designati supra libri. Confluxit tantus subscribentium numerus, maiorum, minorumque gentium, vt nomina grande volumen impleant.

3. Declarat porrò Pontifex suâ illâ Bullâ Confraternitatem, olim magnum ac potissimum fuisse Hospitalis adiumentum ac præsidium, collapsam autem esse ac ferè extinctam, tùm propter turbulentissima Italiæ tempora, ac stragem, tùm ob Pontificum Auenione ea tempestate agentium annorum septuagenorum absentiam, ac sequentes gratias nominatim indulget. 1. Indulgentiam plenariam in mortis imminentis puncto. 2. Potestatem eligendi Confessarium, qui intra duos menses ab inita Fraternitate, & collata

Causæ Fraternitatis intermissę.

Gratiæ ab Eugenio Fraternitati concessę.

lata ſtipe abſolueret etiam à reſeruatis Apoſtolicæ Sedi peccatis. Addit inſcribi etiam paupertinos poſſe, hos tamen tali gratia non vult frui ante præſtitutam ſtipem perſolutam.

Gratiæ à Nicolao V. conceſſæ.

4. Succeſſit proximè Eugenio Nicolaus V: nec ſolam tiaram excepit, ſed beneuolam quoque ac beneficam in hoſpitalem S. Spiritus Domum, prolixamq; voluntatem. Is enim ipſo Pontificatus anno primo Chriſti 1447. Indulgentiam plenariam pro articulo mortis Benefactoribus omnib⁹ conceſſit, qui florenum vnum ad alendos pauperes, ac expoſitos infantes contribuerent, cũ facultate ſingulari ſimilem Indulgentiam promerendi, applicandam pijs manibus patris ac matris ab eo, qui eandem pecuniam eorum nomine in eundem vſum offerret. Fateor eo in diplomate nullam Frarernitatis haberi mentionem, ſed quando hæc ex ſolis

confla-

conflabatur Benefactoribus, ad Fratres etiam omnes tales gratiæ pertinebant.

CAPVT IX.

De altera per Sixtum IV. Fraternitatis renouatione.

1. CVm ab Eugenij IV. obitu, ad initum à Sixto IV. Pontificatum ab anno scilicet 1447. ad 1477. quatuor dumtaxat supra viginti fluxerint anni, mirari satis non possum, quo pacto hic anno sui Principatus septimo, post tam modicum temporis interuallum, dicere potuerit, quod in eius Bulla legitur: *Ad honorem Curiæ cœlestis vnam nouam sanctamq; Confraternitatem in dicto Hospitali, pro illius & bonorum, & iurium eiusdem conseruatione, defensione & protectione perpetuâ erigimus, facimus, creamus, & perpetuò ordinamus;* ac si non solum Sodali-

Iterũ iam sub Sixto IV. confecerat Fraternitas.

tas ab Eugenio restituta, sed ipsa eius memoria obsoleuisset. Adeò instabilis est rerum humanarum status! opinari posset aliquis dissimulasse Sixtum priores sodalitij institutiones, vt quia magis placere noua solent, titulo nouitatis erecta à se plurium conciliaret gratiam, & maiorem cieret concursum; sedenim ex ingenti annorum fermè viginti hiatu, quibus nullus fraternitati adscriptus legitur in illius Commentario, intelligitur factam ab Eugenio instaurationem; torrentis instar, subsidisse confestim, & exaruisse; cum initio ingenti concursu quasi inflata intumuisset.

Sixtus IV. Nosocomij & Fraternitatis Instaurator.

2. Sixtus ergo Pontifex in paucis magnanimus, cùm Nosocomiū, quantum quātum est, ea, quæ nunc spectatur, omninò aspectabili forma, instaurasset, ad renouandam Fraternitatem applicuit animum, atque ipse eodem in libro cui se inscripserat Eugenius, sua manu ist-

hæc

æc scripsit æternitatis tabulis di-
na. *Ego Sixtus Catholicæ Ecclesiæ Epi-
scopus, intraui sanctam Fraternitatem
Hospitalis nostri S. Spiritus, die 21. Mar-
tij, anni 1478. benedicens omnibus &
singulis, authoritate Dei omnipotentis, &
Beatorum Petri & Pauli, & nostra, om-
nibus & singulis (vt dictum est) qui ean-
dem Ftaternitatem intrabunt, siue fue-
rint Prælati, siue Clerici, siue Laici, cu-
iusq; sexus, conditionisque, eis, vt in
mortis articulo possint & valeant nostra
authoritate plenariè absolui ab eorum
Confessoribus, pariter & semel in vita.
Et ego Sixtus Papa IV. suprascripta pro-
pria manu scripsi, & eadem manu me
subscripsi, & eadem manu concedimus o-
mnia & singula in Bullis nostris con-
tenta.* Si genio meo indulgerem, ap-
penderem lubens verba singula, &
regustarem; sapiunt enim mihi, ac
placēt longè plurimum, placebunt-
que haud dubiè Lectori pio, si per
otium suum expenderit. Legitur
eodem in Fraternitatis libro, exscri-

pta toties memorata Sixti Bulla: *Illius qui pro Dominici,* anni 1477. præcipua illius Capita hic adnotanda censui.

Approbatio Gratiarum.

3. *Primò.* Approbat confirmatque gratias omnes ac prærogatiuas à Decessoribus suis Hospitali ac Fraternitati ab alijs Pontificibus erectæ, & ab Eugenio restitutæ nisi in aliquo præsenti aduersentur Constitutioni concessas.

Eleemosyna ad libitum.

Secundò. Memorat suum, ac Cardinalium omnium in Fraternitatem ingressum, iubetque vt inscribantur ingredientium nomina, cognomina, & qualitas prohibetque aliud ab ijs exigi, quàm quod vltro obtulerint.

Magnates absentes adscribi possunt.

Tertio. Concedit Imperatori, Regibus Principibus ac magnatibus aliquo titulo insignibus vti absentes adscribi possint per Procuratorem ad id habentem speciale mandatum.

Quarto. Dat facultatem omnibus

nibus fratribus, eligendi femel in vita Confeffarium, à quo ab omnibus etiam referuatis fedi Apoftolicæ, hærefi excepta, rebellione, aut confpiratione contra perfonam & ftatum Papæ, aut iniuria in perfonam Cardinalis, Patriarchæ, Archiepifcopi, aut Epifcopi, & mortem illatam Sacerdoti: item pro mortis articulo quoties occurreret, & pro alijs cafibus omnibus quoties foret opportunum.

Electio Confeffarij & huius facultas ampla.

Quinto. Dat facultatem fic electo Confeffario Romæ dumtaxat, abfoluendi in foro confcientiæ, à quacunque irregularitate, illis exceptis quæ obbigamiam; vel homicidium voluntarium contrahuntur.

Etiã quoad Irregularitates aliquas.

Sexto. In locis interdicto ligatis fratres fine funebri pompa poffint Ecclefiaftica fepultura donari, modo caufam ipfi non dederint interdicto.

Sepultura etiam tempore Interdicti.

Septimo. Famuli actu Nosocomio, vel Expositorum educationi inseruientes, si in eo moriantur, exercitio, iisdem ac fratres prærogatiuis gaudeant.

Seruientes Hospitali participāt gratias in morte.

Octauo. Potestatem eligendi Confessarium & gratiam Indulgentiæ plenariæ, in mortis articulo extendit ad Benefactores omnes, iubetque eorum nomina, dona & legata, adnotari in deputato libro, atque istud sub excommunicationis pœna ipso facto, incurrenda.

Benefactores omnes.

Nono. Elargitur Indulgentias Stationum & Benedictionum Papalium, fidelibus omnibus ac fratribus præsertim dantibus eandem Hospitali stipem, quam visitantes Stationes dedissent.

Indulgentias Stationũ & alias.

Decimo. Præcipit Fratribus, omnibus Romæ præsentibus, vt annis singulis ad S. Petri se conferant ad Missam secunda feria Pentecostes, ad videndam Iconem vultus Christi sudario impressam, &

Pro feria 2da. Pentecostes.

conse-

çonſequendam Indulgentiam plenariam, iiſdemque poteſtatem facit eligendi ea die quotannis Confeſſarium, cum facultate abſoluendi à reſeruatis Sanctæ ſedi.

Vndecimo. Præſcribit honores, funebres defunctis fratribus, exhibendos, pro quibus dedit duo pallia è ſerico nigro villoſo, vnum auro phrygiatum pro Prælatis & Nobilibus, alterum læue ſine eiuſmodi ornamento, pro Clericis & Laicis, cum quatuor argenteis candelabris. Honores funebres Fratrum.

Duodecimo. Præſcribit vt quothebdomadis altera decanteturMiſſa de Spiritu S. pro viuis fratribus, altera pro defunctis, quod etiam nunc obſeruatur Romæ, Cracouiæ, & alibi. Duæ Miſſæ ſingulis hebdomadis pro Fratribus.

4. Summam hic collegi ſummâ fide eorum, quæ in Sixti Bulla ad Fraternitatem ſpectant, quæ ipſi fuit tantoperè chara, vt ei Cardinales omnes inſcribi voluerint, & verò ſex ſupra viginti ſua manu ſub-

ſcripti leguntur. & certè hîc probatum eſt, vt cum maximè, regis ad exemplum totum cieri ac moueri orbem; fuit enim frequens adeò denſuſque ambientium Fraternitatem concurſus, vt eorum nomina, qui vel præſentes ſcribi voluerunt, vel abſentes per Procuratores, volumen impleant non mediocre, ex multitudine innumerâ illuſtriora aliquot capita ſeligo, & ſuas per claſſes diſpono.

INDICVLVS

Magnatum Illuſtriorum, qui Albo Confraternitatis Sancti Spiritus inſcripti ſunt.

PONTIFICES ROMANI.

I. EVgenius IV. anno 1446. *manu propr.*
Calixtus IV. cùm adhuc Cardinalis eſſet, anno 1446.
Paulus II. adhuc Cardinalis, anno eod.
Sixtus IV. anno 1478. *manu propria.*
Iulius II. adhuc Card. anno eodem.
Alexan-

Alexander VI. anno eodem.
Paulus IV. anno 1552.
Pius IV. adhuc Card. eodem.
Marcellus II. Card. eodem anno.

IMPERATOR.

2. Maximilianus I. 1483. 7. Iunij.

REGES, REGINÆ.

3. IOannes I. Rex Angliæ, 1212.
Carolus II. Rex Siciliæ, 1220.
Carolus VIII. Rex Galliæ præsens, anno 1495. 4. Iunij.
Henricus Rex Angliæ 1494. 2. Noueb.
Ioannes Rex Daciæ, Sueciæ, Nouergiæ, anno 1500. 7. Maij.
Ladislaus Rex Neapolis.
Iacobus Rex Scotiæ, 1552.
Robertus Rex Neapolis.
Carlotta Regina Hierusalem, Cypri, & Armeniæ, *manu sua*. 1478. 27. Martij.
Christina Regina Daciæ, 1500.
Elizabeth Regina Angliæ, 1494. 2. Nouembris.

CARDINALES.

4. IOannes Card. Vitelleschi, Patriarcha Aquileæ, 1440.

Benedictus Cardinalis Marchiæ, 1446. 10. Aprilis.

Franciſcus Card. à Venetia, Epiſc. Portuenſis, 1446. 10. die Aprilis.

Franciſcus Gonzaga Card. Mantuanus, 1446. 10. April.

Guillelmus Card. Andegauenſis, *vt ſup.*

Ioannes Card. Turrecremata, *vt ſuprà.*

Nicolaus Brancatius Card. Capuanus, *vt ſuprà.*

Guillelmus Card. d'Eſtoteuille Archiep. Rothomagenſis, anno 1478.

Ioãnes Card. Tituli SS. Nerei, & Achillei, *vt ſuprà.*

Ioannes Michaël Card. à S. Angelo, *vt ſuprà.*

Ioannes Baptiſta Zeno Card. tituli S. Mariæ in Porticu, *vt ſuprà.*

Ioannes Card. Racanati, *vt ſuprà.*

Georgius Card. de Padua, *vt ſupra.*

Philibertus Card. SS. Ioannis & Pauli, *vt ſuprà.*

Ioannes Card. Aragonius, 9. Maij, anno 1478.

Ioannes Card. à Nauarra, *vt ſuprà.*

Iacobus Card. Epiſcopus Tiburti, 22. Martij, 1478.

Ioannes Baptiſta Card. S. Cæciliæ, anno eodem.

Theodo-

Theodorus Card. Tituli S. Theodori in montibus, *vt suprà.*

Marcus Card. & Patriarcha Aquileiens, 24. Martij.

Petrus Card. Tarasconensis, 22. Martij.

Antonius Card. Portugalliæ, 10. Aprilis eodem.

Angelus Card. S. Crucis, 23. Martij, eodem.

Bernardus Card. S. Sabinæ, 22. Martij eodem an.

Dominicus Card. de Riuiere, 21. Martij eodem an.

Raphael Riarius Card. S. Georgij, 20. April. 1470.

Stephanus Card. & Archiepisc. Mediolanensis, 25. Martij eodem.

Bartholomæus Guidiccionus 1550.

Alexander Card. Farnesius Vice-Cancellarius 1552.

Alexander Card. Campesius, *vt suprà.*

Bartholomæus Card. de la Cueua, *vt suprà.*

Bernardinus Card. Maffæus, *vt suprà.*

Christophorus Madrutius Card. Tridentinus, *vt suprà.*

Christophorus de Monte, Card. Masilluccius, *vt suprà.*

Henricus

Henricus Card. inde Rex Portugalliæ, *vt ſuprà.*

Franciſcus Card. Piſanus, *vt ſuprà.*

Franciſcus Card. Mendoza, *vt ſuprà*

Federicus Card. de Ceſi, *vt ſuprà.*

Fuluius Card. à Cornia, *vt ſuprà.*

Fabius Card. Mignanellus, *vt ſuprà.*

Ioannes Dominicus de Cupis, Cardin. Oſtienſis, *vt ſuprà.*

Ioannes Card. Saluiati, *vt ſuprà.*

Hieronymus Gonzaga Card. de Mantua, *vt ſuprà.*

Ioannes Card. de Compoſtella, *vt ſup.*

Ioannes Card. Moronus, *vt ſuprà.*

Ioannes Card. de Medicis, *vt ſuprà.*

Guido Aſcanius Sforza Card. S. Floræ.

Ioannes Ricci Card. de MõtePolitiano.

Ioannes Card. Mercurius, *vt ſuprà.*

Ioannes Baptiſta Card. Cicada.

Hieronymus Card. Dandinus.

Iacobus Card. de Puteo, *vt ſuprà.*

Innocentius Card. de Monte.

Aloyſius Card. Cornarus.

Michael Card. Saracenus.

Matthæus Vrſinus de Rubeis, Card. S. Mariæ in Porticu.

Petrus Card. Pacecus.

Rudolphus Pius Card. Carpenſis.

Rannu-

Rannucius Farnesius Card. S. Angeli.
Sebastianus Card. Pighinius.
Oliuerius Card. Caraffa, anno 1578.
Ottho Card. Truces, *vt suprà.*
Hieronymus Card. Agucchius, 1602.
Petrus Card. Camporeus, 1616.

PATRIARCHÆ, ARCHIEPISCOPI, EPISCOPI.

7. BArtholomæus Archiepisc. Rauennas, 1446. 10. April.
Astorgius Archiepisc. Beneuentanus, anno 1446. 10. Aprilis.
Baptista de Roma, Episc. Camerinensis, eodem anno.
Amicus Episc. Aquilanus, 1447.
Antonius Contarini Patriarcha Venetus, 1512.
Bartholomæus de Neronibus, Archiep. Salernitanus, 1525.
Robertus Archiepiscopus Aquensis.
Thomas Episcopus Vintoniensis.
Albertinus de Ruuere Episcopus Pisaurensis, 1510.
Carolus Ariostus Episcopus Acerranus, 1532.
Ludouicus Simoneta Episcopus Pisaurensis, 1552.

Leonar-

Leonardus Bonafides Epiſ. Cortonenſis.

Antonius Meliorius Epiſcopus S. Marci, 1588.

Salluſtius Tauruſius Epiſc. Montis Politiani, 1595.

Euangeliſta Torniolus Epiſc. Ciuitatis Caſtelli, 1517.

Baltazar Bolognetus Epiſcopus Nicaſtri, 1621.

Raphael Inuitiatus Epiſcopus Zanthi, 1624.

Frater Reinaldus Ordinis S. Spiritus Epiſc. Calui.

Epiſcopi hic recenſiti tenuerunt omnes Magiſterium S. Spiritus, quibus adiungi poſſent alij Prælati, omnes eiuſdem Ordinis nominatim ſinguli, niſi ſine diſpendio Compendium ſectari præſtaret.

Principes Primi Gradus.

6. AVguſtinus Barbadicus Dux Venetiarum, 1446. 13. Martij.

Margaritha Duciſſa Burgundiæ, 1447.

Adolphus Comes Cliuienſis, 1447.

Ingelbertus Comes Naſſauiæ, 1441.

Sigiſmundus Archidux Auſtriæ, 1478. 28. Iunij.

Alber-

Albertus Dux Saxoniæ, 1478.
Erneſtus Dux Saxoniæ, & Elector Imperij, *vt ſuprà.*
Chriſtiern⁹ Primogenitus Regis Daciæ.
Guillelm⁹ Marchio Montisferrati, 1489.
Ludouic⁹ de Gōzaga Mantuæ Marchio.
Margaritha Comitiſſa de Richemont, mater Regis Angliæ, 1494.
Elizabetha Paula Duciſſa de Suffold. 1500.
Leonardus Loredani Dux Venetus, 1503.

Alios minorum gentium, quamuis illuſtribus inſignes titulis perſequi importunum Lectori foret, odioſum mihi: cæteram verò multitudinem, infinitum. Et verò ex delibato Indice ſatis ac ſuper intelligent Fratres, quàm illuſtribus inſiſtant veſtigijs, & in quam nobilem chorum ſint admiſſi.

Capvt X.

De varijs Confirmationibus & amplificationibus Prærogatiuarum Fraternitatis.

1. Sixto IV. ſucceſſit Innocenti⁹ VIII. qui exemplũ Deceſſoris ſequutus Ordinem S. Spirit⁹, ac Fra-

ac Fraternitatem impensè fouit, priuilegia & Indulgentias confirmauit Bulla, *Et si commisso anni 1485.* quæ ab Iulio Secundo, pariter confirmata est Anno 1506. *Bulla ad Romani Pontificis.*

2. Nihil de benigna aduersus nos voluntate priorib⁹ Pontificib⁹ concessit LEO X. Bullas Sixti IV. Innocētij VIII. Iulij II. non solū suâ *Saluator Deus noster* confirmauit omnesq; illis contentas prærogatiuas, sed nouas etiam pro sua benignitate adiunxit, his verbis. *Pro potiori cautela præmissa omnia & singula, prout per dictos Prædecessores concessa fuerunt, eidem Hospitali specialiter expressè de nouo, authoritate & tenore prædictis concedimus & indulgemus. Necnon Confraternitatem cum omibus & singulis concessionibus, indultis, facultatibus, indulgentijs, & peccatorum remissionibus illius Confratribus pro tempore existentibus, concessis prædictis ad omnia & singula membra, Ecclesias, & loca tam ab ipso Hospitali*

Insignis Leonis X. confirmatio.

ſpitali pro tempore dependentia, quam alia ad quæ Præceptorem & Magiſtrum Generalem, pro tempore exiſtentem, ſeu eius Nuntios pro tempore declinare contigerit, in quibus ſimiles Confraternitates, cum eiſdem conceſſionibus, indultis, facultatibus, priuilegijs, & peccatorum remiſſionibus per eundem pro tempore exiſtentem Præceptorem inſtitui poſſent.

3. CLEMENS VII. is omnino fuit qui dici amauit tùm Ordini tùm Fraternitati. vtriuſque prærogatiuas omnes, facultates ac gratias, ab anterioribus Pontificibus, ab ipſo Innocentio III. Ordinis ſuſceptore & benefactore primo ad vſque Iulium II. & Leonem X. collegit probauitque ita, vt pro accurato indice poſſit eſſe, & omnino mereatur hoc loci deſcribi niſi vetaret ipſa illius longitudo. Prima illius verba ſunt: *Singularem dilectionis affectum*, & data notatur. Anno 1528. die Nouembris 27. **Item Clemens VII.**

CAPVT XI.

De tertia per Iulium III. Fraternitatis renouatione.

1. VT nonnullorum Commendatorum indiligentiam mulctaret IuliusIII. illam dignitatem sustulit, quæ abdicatio menses aliquot non excessit, Confraternitatem contra extulit, supra modum, eique non solum vetera iura ac priuilegia, quæ accuratè refert, sancta esse voluit, & firma: sed tot addidit noua, totque illa clausulis ac solennibus formulis muniuit, vt eius Bulla pro Fraternitatis Mari Magno, vt dicunt, haberi possit. Illius compendium fieri non puto, commodè posse ex illa igitur quæ Fraternitatem contingunt ad verbum repræsentabo. Sed iterum monitum volo Lectorē antiquata esse nunc sat multa, iustis excau-

Iulius III. mirè Fraternitatem extulit.

ex causis, nec amplius vim habere omnia, quæ hîc indulgentur: Silentio tamen non fuerunt premenda: tùm ne benè meritorũ Pontificum gratia iniusto silentio damnaretur, tùm vt intelligant omnes quantum semper Confraternitati detulerint, quantum cohonestare beneficijs suis voluerint. Sic ergo habet Iulij III. diploma.

2. Ad perpetuam rei memoriã. *Si in vniuersa Christi fidelium pauperum. Hospitalia gratiarum muneribus ornanda, manutenendaq́; propensi sumus, in iuuando manutenendo, conseruandoq́; Hospitali nostro S. Spiritus in Saxia de Vrbe, in quo flagrantioribus curis quàm in alijs Mundi Hospitalibus languentes, vulnerati, & infirmi curantur, infantes expositi lactantur, vestiuntur, aluntur, puellæ nubiles bonis moribus & disciplinis instruuntur, ac matrimonijs cum dotibus decentibus collocantur, Diuinaq́; officia quotidie solemniter celebrantur, & alijs pijs operibus instatur, totis viribus in-* Cura Pontificis de Hospitali Romano & huius vtilitales.

cumbere, ac quæ pro eiusdem Hospitalis felici gubernio prouidè facta fuisse dicuntur, vt firma perpetua, & illibata persistant Apostolico munimine (prout Pastoralis cura nos admonet) roborare debemus.

Pontifices Rom. Nosocomio & eius Confraternitati benefici.

3. *Dudum si quidem fel rec. Innocentius III. Honorius III. Alexander III. Cœlestinus V. Bonifacius VIII. Clemens etiam V. Ioannes XXII. Benedictus XII. Vrbanus V. Calistus III. Pius II. Paulus etiam II. Sixtus similiter IV. Alexander VI. Iulius II. Leo X. Adrianus VI. Clemens VII. Paulus etiam III. & nonnulli alij Romani Pontifices prædecessores nostri cupientes Hospitale ipsum, ac eius bona, & iura perpetuo conseruari defendi, & protegi de tunc Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, & vnanimi consensu in dicto Hispitali quandam Confraternitatem sub inuocatione eadem S.Spiritus, sub certis modis, & forma prius erexerunt, in illaq; ipsi, & singuli Cardinales prædicti esse voluerunt, & se manibus proprijs in quodam libro eiusdem Sanctæ Confraternitatis subscripserunt:*

Institutio Fraternitatis.

quodq;

quodq; vtriusq; sexus fidelium, honestæ tamen conuersationis, & famæ, ipsam Confraternitatem tunc & pro tempore intrare volentium, nomina, cognomina, & qualitates in libro Hospitalis prædicto, & non alio describerentur, & Imperator, Reges, Principes, Duces, Marchiones, Comites, & Barones, Dominiq; Terrarum, & illorum viuentium, ac defunctorum vxores, nec non Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Monasteriorum Abbates, Militiarum Ecclesiasticarum Magistri, nec non etiam Maiores post Pontificales in Metropolitanis, vel alijs Cathedralibus, ac principales in Collegiatis Ecclesiis dignitates, tam regulares, quàm seculares obtinentes, etiam ab eadem Vrbe absentes, in Confratres dictæ Confraternitatis recipi, & illorum nomina, cognomina, & qualitates in dicto libro, certa forma seruatâ describi, ac annotari possent, ac si præsentes in Curia forent, decreuerunt, ipsamq; Confraternitatem multis Indulgentijs, facultatibus, & Priuilegijs decorarunt.

Exterſio ad abſentes.

4. Et successiuè, ne propter locorum distantiam fideles ipsi eorum pijs desiderijs frustrarentur, vtque commodiùs eleemosynæ ad Hospitale præfatum pro subuentione pauperum in eo degentium, & aliorum onerum supportatione peruenire possent, ipsam Confraternitatem cum omnibus & singulis concessionibus, indultis, facultatibus, Indulgentijs, & peccatorum remissionibus, illius Confratribus pro tempore existentibus concessis, ad omnia & singula membra, Ecclesias, & loca, tam ab ipso Hospitali pro tempore dependentia, quàm alia, in quibus similes Confraternitates per Præceptorem dicti Hospitalis pro tempore existentem, seu eius Commissarios, Nuntios, vel Procuratores, pro tempore ad id ab eo specialiter deputatos instituerentur, ordinarentur, & erigerentur, extenderunt, & ampliârunt.

Ad alia loca.

5. Omnibusq; & singulis vtriusque Christi fidelibus, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, & conditionis existentibus, qui certam pecuniarum summam, cuius valor de præsenti ad quintam partem vnius

Eleemosynæ taxatio.

vnius Ducati auri de Camera, seu ad duas Aquilas monetæ Regni Siciliæ ascendit, vel summam per tunc præfati Hospitalis Præceptorem pro tempore taxandam in dictæ Societatis, seu Confraternitatis ingressu ex bonis suis persoluerent, & singulo anno certam aliam quantitatem taxandam persoluere promitterent, & in libro dicti Hospitalis & non alio describerentur.

Electio Confessarij cum facultatibus exrraordinarijs ad reseruata.

6. *Vt Præsbyterum sæcularem, vel cuiusuis Ordinis regularem in suum Confessorem possent eligere, qui eorum Confessione diligenter audita, semel in vita, & singulo anno in crastino Pentecostes eorum vita durante, ab omnibus, & singulis Excommunicationis, suspensionis & interdicti, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis & promulgatis (sine tamen Tertij præiudicio) etiam occasione Simoniæ super Ordinibus, & beneficijs assequendis, vbicunq; contractæ, ac votorum ac dierum Dominicorũ, & festiuorum, necnon aliorum Ecclesiæ mandatorum transgressionibus, periurio-*

rum, ac pœnitentiarum iniunctarum, nec non diuinorum Officiorum in toto vel parte omissionibus, ac ab omnibus eorum peccatis, & criminibus, de quibus corde contriti, & ore confessi forent, etiam si talia essent, propter quæ Sedes Apostolica meritò consulenda foret, etiam Romano Pontifici, & Sedi Apostolicæ quouis modo reseruatis, præterquam contentis in Bulla in die Cœnæ Domini quotannis legi cōsueta, ac etiam in mortis articulo plenariam omnium peccatorum huiusmodi absolutionem, & remissionem impendere, & si tunc mors non subsequeretur, quotiēs in tali casu constituti fuerint illam reiterare, in alijs verò non seruatis casibus totiens, quotiens opportunum esset illos absoluere, & pœnitentiam salutarem iniungere, votaq; quæcunq; (vltra-marino, ingressus religionis, & castitatis votis dumtaxat exceptis) in alia pietatis opera commutare posset, & valeret.

Ad votorū commutationem tribus exceptis.

7. *Ita tamen, quòd Confessor ipse, vbi pro enormibus delictis pœnitentia iniungenda, vel commutatio votorum fienda,*

Pœnitentiæ pro ratione delicti.

enda, veniret, vltra subsidium per eundem Confessorem delicti, & voti huiusce modi, ac Confitentis qualitate pensata arbitrandum, in capsa pro indigentia dicti Hospitalis persolui faceret, conscientiam dicti Confessoris super id onerantes.

8. *Quodq; idem Confessor sic electus, cum eisdem fratribus, eum in Confessorem eligentibus, cuiuscunq; dignitatis, gradus, status, Ordinis, conditionis, & praeminentiae forent Clericali militiae ascriptis, etiam Religiosis, quaecunque beneficia Ecclesiastica etiam obtinentibus, qui praemissis sententijs ligati Missas, & alia diuina Officia celebrando, aut se illis aliàs immiscendo, vel aliàs quomodolibet irregularitatem contraxissent, bigamia & homicidio voluntario dumtaxat exceptis, vt ad omnes superiores etiam sacros Ordines promoueri, & illis, ac per eos susceptis Ordinibus huiusmodi, etiam in altaris ministerio ministrare, ac dignitates, & beneficia Ecclesiastica quaecunq; se inuicē compatibilia retinere, & recipere, necnon Monasterijs & Ecclesiis Cathedrali-* Etiam ad irregularitates paucis exceptis.

 bus,

bus, etiam Metropolitanis, ac Patriarchalibus præfici ac præesse liberè & licitè possent dispensare, ac eis de illis quæ tunc detinerent dignitatibus, & beneficijs huiusmodi prouidere, & eos, quibus minus canonicè præessent Ecclesiis, & Monasterijs huiusmodi præficere, in foro conscientiæ dumtaxat, Apostolica auctoritate valeret.

Ad sepulturam Ecclesiast. tẽpore Interdicti.

9. *Et insuper, si ijdem Confratres, vt supra in dicta Confraternitate descripti tempore interdicti, quouis modo à Sede Apostolica impositi, è vita decedere contigerit, illorum cadauera (absq; tamẽ funerali pompa) Ecclesiasticæ sepulturæ tradi possint, dummodo causam non dedissent interdicto.*

Altare portatile.

10. *Liceretq; eis habere Altare Portatile, cum debitis reuerentia, & honore, super quo & ante lucem (circa tamen diurnam lucem) in locis congruentibus & honestis etiam non sacris, etiam Ecclesiastico interdicto Ordinaria auctoritate suppositis, dummodo interdicto huiusmodi causam non dedissent, in eorum fami-*

familiariumq́; suorum domesticorum præsentia, ianuis clausis, sine sono Campanæ, & submissa voce, exclusis, excommunicatis, & interdictis, Missas, & alia diuina Officia celebrare, seu celebrari facere possint. Tempore Interdicti.

11. *Nec non Quadragesimalibus & alijs temporibus, & diebus Stationum urbis Romæ, vnam vel duas Ecclesias, ac vnum vel duo Altaria visitando in partibus, in quibus illis residere contigerit, easdem gratias, Indulgentias, & remissiones peccatorum consequantur, seu consequi possint, quas si dictis diebus, & temporibus Basilicas, & Ecclesias Stationum vrbis Romæ, & extra eam ad id deputatas, personaliter visitarent.* Indulgentias Stationum.

12. *Præterea Quadragesimalibus, & alijs temporibus, & diebus, quibus esus ouorum, butyri, & aliorum lacticiniorum de iure, vel consuetudine, vel alias quouis modo prohibitus existit, eisdem ouis, caseo, butyro, & alijs lacticinijs de consilio alterius vesci, liberè, & licitè possent, nec non carnibus tempore necessitatis tantùm, & de vtriusq́; Medici consilio.* Esus lacticiniorum diebus Ieiunij.

13.

Facultas ingrediendi Monasteria.

13. *Necnon mulieribus in Confraternitatè ipsa descriptis, etiamsi viduæ remanserint, vt cum vna seu duabus honestis mulieribus, quæcunque Monasteria Monialium cuiusuis Ordinis, etiam S. Claræ, de licentia eorundem Monasteriorum Abbatissarum, seu Priorissarum, quater quolibet anno ingredi, & cum eisdem Monialibus loqui & conuersari, & refectionem corporalem sumere, dummodo ibidem non pernoctent, possent, & valerent.*

Confratres gaudent omnibus Indulgentijs Ordini cõcessis & Hospitali Charitatis, Stationum Iubilei.

14. *Quodq; cùm primùm ipsi Confratres in præfata Confraternitate describerentur, omnibus & singulis, gratijs, Priuilegijs, suffragijs, Indulgentijs spiritualibus & temporalibus, per præfatos Innocentium, & alios Prædecessores nostros, & per nos præfato Hospitali nostro S. Spiritus, nec non illius Confratribus, & Confratribus Archiconfraternitatis Charitatis de vrbe, quibus inter cætera concessum fuerat, vt quicunq; pœnitens & contritus nomen* IESV *in mortis articulo nominauerit, plenariam omnium*

peccato-

peccatorum suorum, etiam de quibus nisi morte præueniretur, confiteretur, remissionem consequantur, nec non ieiunijs, vigilijs, Orationibus, Peregrinationibus Terræ sanctæ, & Indulgentijs plenissimis S. Iubilei, anni Quinquagenarij, & Stationum, & Dedicationum S. Romanæ Ecclesiæ, ac bonis omnibus, quæ fiunt in eodem Sacro Hospitali, & toto Ordine S. Spiritus, ac vniuersali sacrosancta militante Ecclesia, quibus cæteri Confratres potiuntur, & in futurum gauisuri sunt, vti, potiri, gaudere & participare deberent. Et si infra annum obirent, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam consequerentur; & si viuerent, præter Stationes Vrbis, infrascriptis etiã diebus sequentes Indulgentias consequerentur, videlicet:

15. *Singulis diebus vitæ illorum, & & per omnes dies Veneris, totius anni, vnius anni, & quadraginta dierum. In singulis Apostolorum festiuitatibus duorum millium annorum. In festo Epiphaniæ, & singulis diebus per Octauam, centum*

tum millium annorum, In Dominica quæ cantatur pro introitu Missæ, Omnis terra &c. De mense Ianuarij. & singulis primis diebus Dominicis mensium totius anni; trium millium annorum, & totidem quadragenarum, & remissionem tertiæ partis omnium peccatorum. In festiuitatibus Domini nostri Iesu Christi, videlicet Natiuitatis, Resurrectionis, Ascensionis, & singulis diebus per Octauam, octo millium annorum, & octingentarum quadragenarum. In festo Pentecostes, & singulis diebus per Octauam duorum millium annorum, & septimæ partis omnium peccatorum. In festo Natiuitatis B. Virginis Mariæ, & singulis diebus per eius Octauam, triginta milliũ annorum. In festo Omnium Sanctorum, singulis diebus, vsq; ad festum S. Leonardi, trium millium annorum, & totidem quadragenarum. Largientibus verò, seu transmittentibus, vel in eorum vltimis voluntatibus, vel testamentis legantibus, aliquid de bonis suis, eidem Hospitali in articulo mortis plenariam à pœna, &

Indulgentiæ Benefactorib⁹ indultæ.

à culpa

à culpa omnium peccatorum suorum remissionem, & Indulgentiam. Ac cuicunque animæ, quæ vnita Christo in charitate ab hac luce migraret, in purgatorio existenti, pro qua anima eleemosyna per ipsum præceptorem taxanda, eidem Hospitali erogaretur, vt eandem Indulgentiam plenariam, à pœna & à culpa consequeretur, concesserunt, & indulserunt.

16. Adiungit plura priuilegia in gratiam Ordinis & Nosocomij, sed ea quæ ad Sodalitatem nihil attinent omittuntur. Ad illam tantùm præterea facit, quod Commendatori data facultas, & eius Nuntijs debitas restitutiones moderandi, certâ stipe oblata, conceditur, vtenda Confratribus quouis tempore & loco, Fit illis potestas pariter vbiuis & omni loco Fraternitates erigendi, declarantur spuriæ nulliusque meriti quæ absque nutu & expresso illorum consensu instituuntur; Datur illis ius visitandi Sodalitates, ac Rectores, mutandi.

Facultas componédi pro restitutionibus.

Ius erigendi Fraternitates & visitandi.

Non debet omitti insignis clausula quæ declarat is Pontifex eiusmodi facultates & Indulgentias, in nulla suspensione ad tempus, esse vnquam comprehendendas. Amplissimæ sunt item derogationes. Data ponitur Bulla apud S. Petrum 22. Ianuarij Anno 1555. Pontificatus Iulii III. 5. subscribunt B. Melchiorius, P. Aloisius Fidelis.

Reuocatio omnium Indulgentia. Marcelli II. & Pauli IV. & istius restitutio.

17. Marcellus II. successor immediat⁹ Iulij secūdo die sui Pontificatus qui 22. non excessit, reuocauit omnes planè Indulgentias à suis Antecessoribus quouis modo datas. Idem quoque secunda pariter die Paulus IV. fecit, sed hic breui nempe 5. Iulij. Anni 1555. solenni Bulla restituit Ordini, Cōmendatori, ac Fratrib⁹ quanta fuerant à superioribus Pontificibus ipsis aliquando concessa, atque ita quadrimestris solummodo fuit suppressio.

Confirmatio Pij IV.

18. Pius IV. ea planè dignus appellatione, vel ob tenerum, paternum-

ternumque in pauperes affectum, quem ipse profitetur in Bulla data 6to, Ianuarij. *1560.* quam sic orditur *licet de Hospitalibus & alijs pijs locis summam curam habeamus.* nominat is Pōtifices omnes in Ordinem S. Spiritus beneficos & gratias. omnes, priuilegia, immunitates, libertates, Indulgentias ratas habet, additque. *Et nihilominus pro potiori cautela illa omnia prout per singulos Prædecessores præfatos, concessa indulta, & largita fuerunt, de nouo concedimus, indulgemus, & elargimur.* Atque ita descriptis supra gratijs, absque imminutione, sed cum nouis semper accessionibus potita est Fraternitas Sancti Spiritus, annis trecentis quinquaginta, & amplius.

CAPVT XII.

De Reuocatione à Pio V. facta, & de restitutione ac modificatione Gregorij XIII. & Sixti V.

1. VT exquisitæ carnes citiùs marcent, ac corrumpuntur, quod est obseruatum à Physicis; sic quo sanctiora sunt instituta, eò vitiantur celeriùs per abusus varios, præsertim si lucri calente, semper aurâ aliquâ afflentur; Si quidem pecuniæ cupiditas immundæ instar Harpyiæ fœdat statim ac contaminat omnia, quantumlibet sacra. Varia de eleemosynarum Quæstoribus aut Quæstuarijs (vt dicunt) auditæ fuerant querelæ in Concilio primùm Lugdunensi, tùm etiam in Viennensi, & vtriusq; decreta leguntur in Iure aduersus illorum malas artes sancita; sed quæ non persanarunt morbum: vnde seuerius agendum sibi cum illis Concilium Tridentinum putauit, ad resecandam illam malorum hydram; proscripsit ergo improbos Quæstuarios, & munus eorum, ac ipsum nomen expungi voluit, & extingui.

Quæstuariorum abusus repressi à Côcil. & tandem à Tridentino.

Cap Abusionibus d. de Pœnit. & remiss. Cap. cum ex eo decret. Greg. titulo final.

tingui.

tingui. A duobus ab Episcopo loci Deputatis enunciari voluit Indulgentiarum diplomata, & ab ijs fidelium eleemosynas colligi, vt habetur Sessione 21. Cap. 4. de Reformat.

2. Anno.V. à confirmato Concilio Pius V. eius menti sanctè, & ardenter insistens Bulla. *Etsi Dominici Gregis.* absoluta reuocatione aboleuit Indulgentias prorsus omnes, pro quibus (vt ait) consequendis erant porrigendæ manus adiutrices. Pium fuit eius consilium, ac mens resecandi omninò sycophantias omnes, & artes sacrilegas, quibus nugiuendi nonnulli, tum veris, tum fictis, falsisque indulgentijs propositis, cum graui Ecclesiæ iniuriâ, & sinistra apud Hęreticos pręsertim famà, populorum pecunias emungebant, & suis abutentes priuilegijs, debitam Prælatis adeò non deferebant reuerentiam, vt petulanter interdum aduersus illos se gererent.

Indulgentiæ pro quibus manus adiutrices porrigendæ suppressæ à Pio V.

Neceſſarium ergo fuit eiuſcemodi malis adhiberi remedium.

Moderatio à Gregorio XIII. adhibita.

3. Viderunt nihilo tamen minꝰ, qui Pio proximè ſucceſsêre Pontifices, huius legem ſtrictam adeò, ac generalem in maximum pauperum detrimentum vergere, & piæ charitatis fontem occludere. Ideò Gregorius XIII. anno 1577. 15. Iulij Bullam edidit: *Si inter præcipuas virtutes.* quâ S. Spiritus Ordini & Confraternitati reponit omnes facultates, priuilegia, indulgentias, exemptiones, libertates & gratias, à ſuis Deceſſoribus quandocunq; datas, quas probat, adſtruit, innouat, omnes iuris aut facti defectus ſupplens, hac tamen cautione adhibitâ, quatenus ſint in vſu, ac ſacris Canonibus & Concilio Tridentino non aduerſentur. Conſtat autem de vſu, quandoquidem habemus etiamnum patentes literas, ſubſcriptas manu Illuſtriſſimi Commendatoris Bernardini Cyrilli, ac ſigillo im-

Erant in vſu Indulgentiæ & Gratiæ Cõfraternitatis Gregorio ſedente.

preſſo

pressò firmatas, aliquibus ad Fraternitatem admissis dari solitas, cum indice Indulgentiarum ac Priuilegiorum, anni 1556. à quo ad annum 1577. quo Gregorij Bulla edita est, anni dumtaxat vndecim intercedunt. Doctorum autem constans est sententia, Regularium Priuilegia, & alia bona ante annum Quadragesimum non præscribi. Cordubam, Rodriguez Portellum, & de Peirinis, in hanc rem laudat Lezana. Ad Concilium quod spectat, sola abrogauit Quæstuariorum priuilegia, cum istorum aboleuit & munus & nomen, & forsan facultatem absoluendi à reseruatis, de qua dissident Authores; dicitur enim iudicâsse Congregationem, vi Priuilegiorum, post Concilium neminem à reseruatis absoluere potuisse; Sed tamen à Barbosa citantur Henriquez, Emmanuel Rodriguez, Delrio, non leuis notæ Doctores, qui contra censeant. Ego vitandum puta-

Priuilegia Regulariũ ante annos 40. non præscribũtur.

Lezana tom. 2. c. 15. n. 17.

Barbos. in Remiss. ad c. 7. sess. 24. Trident.

putarim irritæ absolutionis pericu-lum, & sequendum veluti tutius, quod est à Congregatione definitũ.

4. Ad summouendum omne dubium Sixtus V. anno secundo regni sui, Christi 1586. per Bullam: *Exigit incumbentis*, enarratis gratijs à Decessoribus suis Archihospitali S. Spiritus, eius locis ac Fraternitati factis sic statuit: *Nos igitur grauium onerum, quæ dicto Archihospitali incumbunt, dum illius facultates reditusque omnes in pauperum miserabiliumq; personarum subuentionem erogantur, rationem habendam esse censentes, &c. Omnia & singula priuilegia, facultates, gratias, siue dicto Archihospitali, siue eius Præceptori, & tam in dicto Archihospitali, quàm alibi institutis Confraternitatibus & ipsarum Confratribus, quandocunque, & qualitercunque concessa, indulta, approbata, quæ sunt in vsu, ex certa nostra scientia denuo Apostolica authoritate, de plenitudine potestatis, vigore præsentium, perpe-*

Restituit Sixtus V Fraternitatis omnes gratias.

tuo approbamus, & confirmamus, & innouamus. Atque ita integræ remanſerunt, tum temporis omnes Indulgentiæ fratrib⁹ aliquando conceſſæ.

CAPVT XIII.

De Conſtitutionibus Clementis VIII. & Pauli V.

1. QVando non ſolùm ſtatas, ſed neceſſarias tempeſtiuitatū viciſſitudines admittit Natura, nouum videri non debet, quod in moribus ac diſciplina politica, quæ res ab humano iudicio ſatis vario & arbitrio ſemper mutabili omninò pendent, aliqua ſubinde diuerſitas contingat, ob mutatas præſertim temporum ac rerum circumſtantias, quib⁹ inuiolabiles naturæ leges non ſubiacent. *Omnia, maximè res morales mutationi obnoxia.*

2. Clemens VIII. ſapientiſſimus vtique Pontifex, vidit ex permultis priuilegijs, quamuis prudenter conſultoque, *Ad tollendos abuſus edita à Clemente, forma aggregandi.*

 ſultoque, ſ

fultoque, vt fatetur, à suis Antecessoribus datis, natos esse non paucos, nec leues abusus lapsu temporis, quòd deprauat omnia sensim, & tandem corrumpit. Constitutionem ergo edidit anno salutis 1604. idest Assumptionis suæ 13. die septima Decembris: *Quæcunq; à Sede Apostolica*, formam Is aggregandi fraternitatibus seruandam præscribit, facultates Confessariorum restringit, ac primo reuocat omnino potestatem absoluendi fratres à casibus Bullæ in Cœna Domini legi solitæ. Secundò, à violata libertate, vel immunitate Ecclesiastica, vel Monialium Clausura. Tertio, à percusso Clerico. Quarto, à duello. Quinto, à reseruatis ab Episcopo loci. Sexto, ab irregularitate quauis, atque ita, quo ad dicta capita concessas prærogatiuas extinxit.

Reuocatio facultatis absoluendi à reseruatis.

3. Omitti non debet generalis reuocatio, quâm Paulus V. edidit anno 1612. Pontif. 8. qua facultates

Reuocatio facultatis ingrediendi Monasteria.

tes omnes abrogat, quouis modo fœminis indultas ad ingressum in Monialium Monasteria, qua sorores Sodalitij donatæ prius fuerant, non vtebantur tamen iam pridem. Sed aliquot annis priùs puta, 1607. reuocauerat Indulgentias omnes antiquas Confraternitati S. Spiritus concessas, ac nouas indulserat, quæ eius Constitutio, quia viget etiam num integra, nec est immutata, in vllo apice, fratrum interest, vt hîc per compendium inseratur.

4. *Paulus Papa V. ad perpetuam rei memoriam.* Primò, reuocat Indulgentias omnes, & peccatorum remissiones Confraternitati Archihospitalis à Pontificibus Romanis Decessoribus datas. Reuocatio generalis omnium Indulgentiarum antiquarum.

2. Concedit omnib⁹ alterutrius sexus Fraternitatem ingredientibus contritis, confessis, & Communione Eucharistica refectis, Indulgentiam plenariam. Plenaria ingredientibus.

3. Fratribus omnibus & Sorori-

 bus

Item pro Festo principali. bus Fraternitati inſcriptis, etiam confeſſis, & communicatis viſitantibus Fraternitatis Oratorium die principalis feſti, à primis Veſperis ad occaſum ſolis feſti, ibique pro Romano Pontifice, extirpatione Hæreſum, Eccleſiæ exaltatione, orantibus Indulgentiam plenariam.

Pro articulo mortis. 4. Eandem concedit ijſdem confeſſis, pariter & communicatis, in mortis articulo ſacrum IESV nomē pronuntiantibus, ore, vel certè corde, ſi aliter nequeant.

Seruientibus in Hoſpitali ple. 5. Ijſdem, qui per ſeptem dies continuos ſemel in anno inſeruiunt infirmis hoſpitalis, contritis, etiam confeſſis, ac Communicatis, Indulgentiam item plenariam.

Iiſdem non plenar. 6. Ijſdem diebus interpolatis inſeruientibus ægris, ſingulis vicibus dies centenos.

Aliæ pro diuerſis feſtis & Dominicis. 7. Ijſdem Fratribus ac Sororibus pœnitentib⁹, confeſſis, & Communione refectis, viſitantib⁹ annis ſingulis Sacellū dictæ Confraternitatis

diebus

diebus sequentibus, puta, Pentecostes, Christi nati, Epiphaniæ, Dominicæ festo S. Antonij mense Ianuario proximæ, quando pueri Expo∫ititij & puellæ publicè procedunt ad Basilicam Principis Apostolorum, Resurrectionis item Domini nostri, S. Marci mense Aprili, quando similiter deducunturx Expo∫ititij. Item, in festiuitatibus Natæ, Annunciatæ, & Assumptæ Virginis Beatæ, harum qualibet die annos septem, & totidem Quadragenas.

8. Ijsdem Fratribus & Sororibus visitantibus aliquem infirmum in Hospitali, vel alibi, dies quinquagenos. Visitantib⁹ Infirmos Hospitalis.

9. Inseruienti aliqua in re Hospitali, dies centenos. Seruientibus.

10. Sanctissimum Sacramentum comitanti, quando ad infirmum defertur, singulis vicibus annos 5. Comitantibus SS. Sacramentum ad infirmum.

11. Examinantibus conscientiam suam cum dolore, centum dies de iniun- Examinantibus conscientiam.

de iniunctis pœnitentijs, aut quomodocunq; debitis.

12. Facultatem concedit Præceptori Archihoſpitalis, communicandi ſupra dictas Indulgentias Fraternitatibus Archihoſpitali aggregatis, obſeruata formula à Clemente VIII. conſtituta. Datum eſt Breue huiuſmodi ad S. Petri, ſub annulo Piſcatoris, die 19. Martij, Chriſti anno 1607. Pontificatus ipſius 2.

Facultates Communicandi Indulgentias.

CAPVT XIV.

De Quarta Fraternitatis renouatione.

1. QVod querebatur ille in Probaticæ piſcinæ margine Paralyticus, *hominem ſe non habere*, id queri diu potuit Fraternitas S. Spiritus languida quodammodo, ſenio ſuo laborans, ac fermè iacens; ſed tandem ille Spiritus, qui vbi vult ſpirat, & quando vult,

vult, excitauit Illustrissimũ Petrum Comporeum Magistrum Ordinis, inde S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus adscriptum, qui anno 1609. Iunij 26. se manu sua Fraternitatis albo inscripsit, aliosque multos exemplo suo inuitauit. Promouebat renouationem eiusmodi R. admodum Fr. Melchior à Valle Tullensi Gallus, qui tùm Priorem Fratrum agebat, ac simul Parochum, Vir benè paratus, à sacratioribus, & humanioribus literis, sed religiosis etiam virtutibus ac pietatis ardore commendabilior. In domestico sacello decem habuit accomodatas ad rem suam conciones ad Sodales aliquos eo consilio conuocatos, pretium Indulgentiarum, exposuit, & Bullam à Paulo V. Fraternitati datam. Cum illis primam Congregationem habuit die 8. festi Sanctis omnibus solennis. In ea deliberatum est, de apparandis rebus necessarijs ad coetus futuros, & indi-

Fr. Melch. à Valle promotor Cōfraternitatis.

Prima Cōgregatio cum saccis.

ctus est primus, ad auspicalem anni proximi recurrentis diem, primam scilicet anni 1 6 1 0. Conuenerunt ergo designata die Fratres centum, & plures aliquot, magnam partem cum saccis cæruleis, vt propositum fuerat.

Cur saccis vtuntur Fratres Romani.

2. Id cœperunt noui consilij, prouocati exemplo Sodalitatum fermè omnium quæ saccis vtuntur, plerumque Romæ, atque etiam alibi iustis pijsque de causis. Primò. Vt exhibito consimili cultu Fratres quandam inter se æqualitatem constituant, locupletiores ad aliorum modum se componant, nec suæ tenuiores paupertatis pudeat, omnes autem specimen dent ac exemplum exteris obseruatæ inter se fraternæ charitatis. Secundò. Vt pietati religiosiùs seruiant illo habitu ad maiorem modestiam comparato, & lustrico Ecclesiasticæ benedictionis ritu consecrato. Tertio, vt in illa tralatitia veste, dissimulato statu

proprio,

proprio, poſſit quiſque liberius ad exercitia pietatis etiam humillima deſcendere; quibus non ita benè conuenit veſtium apparatus, quo ſe ornare vulgò ſolent homines. Quarto. Vt reſcindantur importunæ illæ, vix alio modo vitandæ, de iure præcedendi contentiones, præſertim inter magiſtratus publicis muneribus defungentes, quibus, depoſitis inſignibus proprijs, cedere de gradu licet, ſeruatis non item. Quinto. Ad Chriſtianæ pœnitentiæ induendum habitum: illius enim ſaccus ſemper cultus fuit etiam ſub lege per Moyſem tradita.

3. Colorem ſibi cæruleum ſumpſerunt, non ſolum vt illo ſe ab alijs Sodalitatibus deſtinguerent, quæ ſibi vindicarunt album, rubeũ, pullum, cinericium, fuluum, ac viridem; ſed quod is color ſit inſigne Noſocomij S. Spiritus, vbi cæruleæ veſtes dantur expoſitis infantibus, famulis, & ipſis infirmis; hunc ergo deuo- Cur cærulei coloris.

deuotionis suæ erga Domum, & Ordinem, cui aggregati sunt testandæ gratia elegerunt: Et tandem is præ cæteris cœli nos admonet, ac vitæ cœlestis, quin etiam Symbolum est benignitatis, & misericordiæ, vnde solent eo Pictores misericordiæ, Matrem vestire.

Cur Crucem duplicem.

4. Jn signum præterea proprium, duplicem Ordinis Crucem, non ex candida tela vt Ordinis Socij, sed ex panno albo, vel operè phrygio saccis ad læuam mamillam, vt solet, assuerunt, vt suam aggregationem ad eundem Ordinem, & deuotionem palam profiterentur.

Quæ sibi munera Romani Fratres imposuerunt.

5. Præter proprium & essentiale Fraternitatis munus, quod spectat pauperum, & horum Hospitalis asyli subsidium, alijs nonnullis spontè se addixerunt. Primo. Ad recitandum in sacello, B. Virginis quod Officium dicitur certis diebus, & alijs Defunctorum nocturnum. Secundo. Ad frequentandam vicibus

bus partitis in Templo S. Spiritus, Orationem publicam quando ad horas quadraginta indicitur. Tertio. Ad deducendam cum accensis facibus pompam, quando ad Parochię S. Spiritus ægrotos Sacrosancta Eucharistia in viaticum defertur. Quarto. Ad funus fratrum honestandum suâ præsentiâ, in habitu Fraternitatis proprio. Non pluribus tùm temporis suam Sodalitatem adstrinxerunt. Inde secunda die Februarij, Virgini Purificatæ sacra, Officiales & Administros delegerunt, atque ita exarsit eorũ feruor, vt exemplo excitatæ plures honesti status Matronæ Conuentum similiter fecerint eò concursu, vt 6. Iunij die, supra 30. Nobiles, aliæ centenis plures nomen dederint, & Priorissam sibi constituerint Illustrem Dominam Lauram Nobilis Matthæi Bini vxorem: duas item Infirmarias, sic eas nominari placuit, quibus commissa est cura visi-

1ma. electio Officialium & fœminarũ Conuentus.

CAPVT XVII.

Monita Fraternitatibus omnibus communia.

1. CVm hîc Historici, non Legislatoris munus mihi sumpserim, mearum non ducò partium esse, vt hic statutorum, aut regularium dictatorem agam. Occuparunt id officij sapientiores, & leges Romanæ Sodalitati fixerunt, quas refigere vel immutare mihi non arrogo; Didici ex prouerbio veteri non detorquendum fluminis cursum, constitutiones aut consuetudines, quas admiserunt Sodalitates Particulares, nihil attingo, ne quis Pauli verbis illis occinat, *Currebatis benè, quis vos impediuit?* Nihil ergo innouans circa propria singulis Fraternitatibus instituta, & disciplinam, aliquot hic collegi monita, quibusvis Sodalitijs

Statuta sibi propria singulæ Fraternitates habent.

Galat. 5. 7.

dalitijs communia, quæ non decea tantum ab omnibus sciri; sed expe diat planè seruari ab omnibus, ad notauit permulta Belli-Castrensi Episcopus, Antonius, Ricciulus.

Ricciul. lucubrat. Ecclesiastic. lib. 4.

2. Aliqua non sunt Sodalitatibus licita absque obtenta generali vel speciali ab Ordinario facultate: eiusmodi est. Primo. Sacram Eucharistiam suis in sacellis conseruare. profertur in hanc rem responsum Congregationis super causis Episc: & Regul: datum Anno 1594. die 21. Martij. Secundo. Eandem spectandā exponere ad orationem publicam per horas 40. Citatur similis eiusdem Congregationis definitio Anni 1616. die 20. Augusti

Non licet Sodalitatibus Eucharistiam seruare, exponere circumferre, de nocte procedere, benedictiones celebrare. sine licentia thurificare Fratres.

3. Circumferre Sacrum Christi corporis ferculum cum supplicantes procedunt. Ita sanxit. 7. Prouinciale Concilium Mediolanense.

4. Supplicationes nocturnas indicere: quod in eodem habetur Concilio, nisi tamen antiqua sint consuetu-

ſuetudine conſtitutæ, tunc enim conſenſus præſumitur. 5. Non licet in Oratorijs earum, luſtricas benedictiones celebrare, ramorum, candelarum, ouorum, & ſimilium nec thurificatione fratres honorare, quod ab ijſdem docetur. 6. In ijſdem adminiſtrari die Paſchatis, epulum Chriſti corporis non licet, ſed fratres legitimo tempore tenentur in templo Parœciæ ad Sacram menſam ſe ſiſtere.

4. Alia ſunt alterius generis, quæ Confratribus prohibentur. huiuſcemodi eſt varijs Sodalitatib⁹ nomen dare, quarum functiones ſic componi non poſſint, quin aliæ alias excludant. *Certè lex Prima* §. *non licet.* de Collegijs & Corporibus illicitis ſic loquitur. *Non licet ampliùs quam vnum Collegium licitum habere*: Fraternitates autem eiuſdem conditionis ſunt cum Collegijs, & vt idem ſe habent, vt docet Petrus de Vbaldis. quod ſic intel-

Non licet plures Sodalitates incompatibiles inire.

Petr. de Vbald. tr. de Canonica Epiſc q. 14. n. 22.

ligendum, vbi non poteſt vtriuſque diſciplina obſeruari: id enim ſenſus communis dictat, neminem choro ſe immiſcere debere, quin canere, aut ſaltare poſſit, & ſocietatem ingredi, cuius ordinem non ſequatur: nam vbi pluribus facere poſſet ſatis, nihil illis cum ſe adiungere prohibet.

Nõ tenentur procedere niſi conſuetudo aliter ferat, propriũ debent habere labarum.

5. De publicis Proceſſionibus obſeruanda eſt locorum conſuetudo: vbi enim talis non inualuit, cogi ad eas Sodalitates nõ poſſunt, vbi verò inducta eſt; illi omninò parendum. Notandum præterea. Nec ad ſupplicationes, nec ad pompas funebres vti poſſe cruce ad modum formamque Cleri, ſed labaro ſibi proprio, vel Chriſti de cruce pendentis ſimulachro.

Quo ordine debent ncedere.

6. Ad procedendi ordinem, quod attinet, cum plures Sodalitates concurrunt. Conſtitutionem edidit Gregorius XIII. ſtatuitque, Primò. præcedere illas debere, quæ

quæ præcesserunt priùs, & in tali sunt possessione. Secundò. præire debere quæ saccis vtuntur, quòd habitu religiosiore incedant. Inter istas verò primùm deberi locum ijs, quæ priùs olim saccos induerunt. Authores dabit citatus superiùs Ricciulus. Quòd si enascatur controuersia, crediderim posse in arena litem, pro hâc vice ab Ordinario definiri, si enim id ei iuris Concilium Tridentinum dedit in Societates Regulares exemptas, à fortiori obtinet in seculares & obnoxias.

7. Saccos reponi in Sacrario, vel cellis Oratorio contiguis decet, non ad Fratrum domos deferri, cùm vestes sint religiosæ, ac ne quemquam eis abuti contingat. Prohibet præterea, & quidem meritò, Concilium Mediolanense citatum ne sub saccis arma deferantur, ne violentur eodem abusu religio ac disciplina politica. *Sacci debent seruari in Oratorio nec sub ijs arma ferri.*

8. Monent præterea à Socie-

Nemo honestæ famę debet excludi.

tatibus ad opera pietatis institutis, nullum hominum statum excludi debere, esset enim huiusmodi statutũ odiosum, cum specie damnati legib' Monopolij. Id notarunt Bart. Bald. Salicet. Ioan. Andreas, alijq; à Ricciulo nominati. Ad Fraternitatẽ S. Spirit' absentes etiã admittuntur cuiusuis status, & huic videmus olim inscripta numerosa Monialium Monasteria. Arceri tamen non solum possunt, sed planè debent ab aditu homines scandalo dato infames, & rixarum amantes, quin expungi possunt, cum tales se probant; sed enim cuique fratrum liberum est, quandocunque vult, à societate discedere, cui alio non est alligatus vinculo, quàm spontaneæ pietatis.

Liberum est Sodalitatem relinquere.

Possunt facere collectas ad pia opera.

9. Quamuis prohibitum sit Sodalitijs habere mensas, pelues & capsas, ad corrogandam stipem, quod fert citata supra Constitutio: collectas tamen pecuniarias pos-

sunt

ſunt fratres inſtituere ad ſumptus Oratorij neceſſarios, aut ad opera pietatis ſuo inſtituto congruentia; ad hæc enim exigere poſſunt aliquid ab Ingredientibus, non autem pro iure ingreſſus, aut ad indulgentias conſequendas, quod benè Guttierrez aſſerit, & Epiſcopo Viterbienſi ſacra Congregatio reſpondit. 25. Maij. Anno 1601.

Guttierrez. l. 1. Canonic. q. 9. c. 36. n. 5.

10. Jus habet quæuis Societas condendi ſtatuta ſibi propria, eligendi ſuos magiſtratus, ſeu officiales & miniſtros neceſſarios ac Rectorem, cui debetur obedientia in his, quæ ad Fraternitatem pertinent: ſed enim vt eſt ſpontanea talis ſubmiſſio, cogendi ſeu puniendi non habet is authoritatem: amouere ſolum à Societate poteſt, vbi quid expulſione dignũ admittitur.

Poſſunt ſtatuta facere & officiales & Rectorẽ, quatenus huic obediendũ.

11. Pedem hic figo, & extremum Lectorem alloquor. Quantũ egerim in hoc commentariolo, eius beneuolentiæ committo, quid

voluerim, eius prudentiæ permitto. Vnam ego fidem certò præstare possum, diligentiam mediocrem polliceri, sermonis elegantiam neque sectatus sum, neque potui profiteri in argumento Ecclesiastico, quod veteri latinitate, hoc est, pura obscuretur potius, quàm illustretur si nouâ exprimas ad instituta Christianorum rituum accomodata, ab illa statim puritate deficias. Et isthæc pietatis studiosis sodalibus paraui, non comptæ dictionis auidis: hanc enim qui curiosiꝰ quærunt, illā ocius perdunt. Mens fuit tabellam historicam Fraternitatis sancti Spiritus eius Sodalibus proponere, ne in rebus suis, quasi domi suæ, quod contingit multis, peregrini sint: ne parũ æstiment Societatem, quam tot Pontifices tot singularibus gratijs honorarũt: ne sibi abrogatis, aut antiquatis titulis, & prærogatiuis blandiantur: legitimis autem, quæ etiamnum vigent, non

tantum

tantum gaudeant, ſed fruantur, ſuóque feruore vel renouari ſibi vetera, vel noua concedi priuilegia mereantur: Ad gloriam DEI Opt. Max. ad ſubſidium pauperum, ſolatium infirmorum, & ipſorum Fratrum ſpirituale, & ad æternitatem vſque pertinens beneficium.

Studioſo Lectori.

ERrata litterarum aliquot inuerſarum, capitalium, aut interpunctionum locatarum temerè, aut omiſſarum, aliquot vocularum lubens condonaui Typographo: quòd ea citiùs emendauerit attentus Lector, quàm hîc conſuluerit. Diſſimulare non debui quod pag. 8. citatos in margine Authores aliquot Pennotum, & ſequentes in textu perperam repoſuit, vt cum ſuo compendio alteri peccato mederetur.